

GU Journalen

NYHETER FRÅN GÖTEBORGS UNIVERSITET OKTOBER 6/2000

FOTO: HILLEN MADEL

- 3** Ingen ökning av fakultetsanslagen
- 4-5** GU får två nya forskarskolor
- 7** 21 miljoner till allergiprojekt
- 8** Kritik mot omorganisationen
- 14-15** Populärvetenskap X 9 dagar
- 18-19** Jigenius lär ut pressetik
- 22-23** Debatt om nya lärarutbildningen

Sagorna gav läslust

Beata Agrell är litteraturforskaren som förenar vetenskaplig analys med kärlek till litteraturen.

sid 11-13

GU JOURNALEN är en informations- och personaltidning från Göteborgs universitet.

CHEFREDAKTÖR:

Allan Eriksson
Tel: 773 1021
E-post: Allan.Eriksson@adm.gu.se

TF BITRÄDANDE REDAKTÖR:

Eva Lundgren
Tel: 773 1081
E-post: Eva.Lundgren@adm.gu.se

LAYOUT/GRAFISK FORMGIVNING:

Anders Eurén

ANSVARIG UTGIVARE:

Siv Bondenäs Brink

STF ANSVARIG UTGIVARE:

Åke Pettersson

MEDVERKANDE SKRIBENTER:

Peter Olofsson, David Andersson, Pia Naurin, Åsa Frykberg, Jenny Lööf, Mats Martinsson och Christina Hjort.

KORREKTUR:

Jenny Lööf

ADRESS:

Informationsavdelningen
Göteborgs universitet
Box 100, 405 30 Göteborg
Tel 031-773 1021
Fax 031-773 4354

E-POST:

gu-journalen@gu.se

INTERNET:

http://www.gu.se/aktuellt/GU-journalen

TRYCK:

Livrena AB, Göteborg.
Tidningen trycks på miljövänligt papper som uppfyller kraven för Svanenmärkning.

UPPLAGA: 5 800 ex

UTGIVNING: 8 nummer/år.

Nästa GU Journal utkommer den 10 november.

MANUSSTOPP: 25 oktober

ADRESSÄNDRING: Gör skriftlig anmälan till redaktionen. För obeställt material ansvaras ej. För ej signerat material ansvarar redaktionen.

Citera gärna, men ange källan.
ISSN 1402-9626

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

REKTOR HAR ORDET

Nu förverkligas "lärandets universitet"

Bo Samuelsson

Lärarutbildningskommitténs betänkande, LUK, har blivit proposition, LUP. Riksdagen förväntas fatta definitivt beslut om genomförande i slutet av oktober. Enligt propositionen skall reformen träda i kraft den första juli 2001, vilket innebär en mycket kort förberedelsestid. För att snabbt och kraftfullt få igång arbetet har jag utsett en utvecklingsgrupp bestående av tre representanter för verksamheten: Margareta Wallin Peterson, Kerstin Norén och Per-Olof Thång, en studeranderepresentant, Erika Libeck (ytterligare 2 tillkommer) samt representanter för externa intressen, Vivi-Anne Nilsson och Börje Rådesjö (ytterligare en tillkommer). Tills vidare fungerar jag själv som ordförande. Till gruppen har knutits tre sakkunniga med tidsbegränsat uppdrag: Mikael Alexandersson, Bengt Johansson och Ingrid Pramling Samuelsson, samtliga med erfarenhet från omfattande läroplansarbete. Mikael Alexandersson har dessutom varit sekreterare i LUK. Roger Säljö, vicerektor för lärande och kunskapsbildning, är också en självklar medlem i gruppen.

Den förnyade lärarutbildningen skall naturligtvis bygga på propositionen, men också på Göteborgs universitets vision och verksamhetsplan. Ett universitetsstyrelsebeslut om att lärarutbildningen är hela universitetets angelägenhet skall också läggas till. Vidare utgör den tänkta flytten av "Pedagogen" in i city en viktig pusselbit för att bli en förverkliga propositionens upp-

forordning om att ämnesinnehåll och lärande samordnas.

I dagens lärarutbildning samverkar redan många institutioner. I morgondagens lärarutbildning förväntas än fler att medverka. I dagens lärarutbildningar har vi inriktningar mot ålderskategorier, mot speciella ämnen. I morgondagens lärarutbildningar blir skärningarna annorlunda med en mera mångvetenskaplig ansats. I dagens lärarutbildning vänder vi oss enbart till grundutbildningsstudenter. I morgondagens lärarutbildning erbjuds även färdiga lärare vidareutbildning och fortbildning. Dagens lärarutbildning har en svag koppling till för lärares yrkesverksamhet aktuell och relevant forskning. Denna skall stärkas och regeringen har i sin forskningsproposition anvisat särskilda medel till det nya vetenskapsrådet. Detta lilla axplock av vad som förväntas av oss antyder att det är en betydande utmaning som står framför oss.

Den kanske största utmaningen är att tänka bort från det vi vanligen förknippar med lärarutbildning, gymnasielärare, forskollärare, kemilärare, och istället tänka ålderstvärande och ämnestvärande. Allt detta innebär att alltfler av universitetets institutioner och discipliner kommer att bli delaktiga. Det är också viktigt, tror jag, att även bejaka att en "lärarutbildning" utgör en utmärkt bas för annat yrkesutövande än just lärarens.

En viktig princip för det kommande arbetet är integrationen mel-

lan lärandets "vad och hur-aspekter". Detta innebär många saker, men för det praktiska arbetet med planeringen handlar det om att ansvaret varken ligger hos pedagoger eller ämnesansvariga. Ansvaret är gemensamt och det är viktigt att detta återspeglas i alla de arbetsgrupper som kommer att behöva bildas. Att på ett är hinna omforma och sjösätta en ny lärarutbildning är en gigantisk uppgift och det är ingen som föreställer sig att vi skall hinna i mål till den 1 juli 2001. Vi har däremot ambitionen att erbjuda ett antal inriktningar valda så att de dels representerar en profil i någon mening vid Göteborgs universitet, dels slutligen att de svarar mot externa krav och förväntningar.

Samtidigt som arbetet med den nya lärarutbildningen utgör en av våra större utmaningar innebär det också en fantastisk möjlighet att låta det ingå som en del av förverkligandet av "lärandets universitet".

Låt oss försöka att tillsammans visa omvärlden att vi som ett etablerat universitet är mogna att genomföra denna genomgripande förändring!

BO SAMUELSSON

Lathund för akademiker, del 1

BIOETIK Trots namnet inte endast etik för cineaster utan handlar om mänskliga ingrepp i livsprocessen.

DATERAD Ett brev är daterat om det är försett med datum. (T ex 2/9-00) Personer med dålig språkkänsla använder även ordet i betydelsen "föråldrad". Jfr engelskans "dated".

ELITISM Uttryck som du med fördel kan använda om du inte har tid att läsa kultursidor, tycker att teaterbiljetter är för dyra eller helt enkelt ogillar att anstränga dig.

GLOBALISERING Suddigt begrepp med stort användningsområde. Vissa menar att G är något enastående nytt. Andra att det innebär en återgång till hur världen var före 1914.

KANON (Betoning på första stavelsen) Samling av verk, de mest oundgängliga i en tradition. T ex litterär kanon. Termen har fått större sprid-

ning genom Harold Blooms inflytelserika verk "The Western Canon" 1994. (Det är en kanonbok!)

KAPITAL T ex humant eller socialt kapital. Uttrycket antyder att människor betraktas som ägodelar, d v s lever under slavliknande förhållanden.

KORPUS En kropp av information om t ex ett språks ord, grammatik. I dag finns de ofta i databaser. Viktigt i EU-program.

PROJEKT Se strategi.

SNEDREKRYTERING – social och etnisk. Personer med invandrarbakgrund är underrepresenterade vid universitetet. Det är också personer som präglats av mindre intellektuella miljöer, till exempel den svenska skolan.

STRATEGI Torsten Ekblom kritiserade för en tid sedan i Dagens Nyheter vissa litteraturvetares ymniga bruk av termerna "strategi" och "projekt": "Ingen läsbar poet har någonsin arbetat med färdiggjutna 'projekt' eller beräknande 'strategier'." Se även strategisk forskning.

STRATEGISK FORSKNING Område inom vetenskapen som bedöms ha vital betydelse för samhällets utveckling. T ex Lysenkos genetiska forskning i Sovjet.

DAVID ANDERSSON

GU Journalen tackar professor Aant Elzinga för medverkan. Skicka gärna förslag på modebegrepp till e-postadress: gu-journalen@gu.se Månadens bästa bidrag belönas med en bok.

Mager utdelning för GU

Detaljstyrning av konstnärliga området oroar

Förutom en mindre satsning på humaniora och media blev det ingen större förstärkning av utbildning och forskning som GU hoppades på.

INGEN ÖVERRASKNING – i stort sett helt enligt plan. Så sammanfattar budgetdirektör Per-Erik Eriksson regeringens budgetproposition.

– Vi får ta vara på de få glädjekorn som finns i proppen, säger Per-Erik Eriksson. GU får 10 miljoner för två forskarskolor, humanistiska fakulteten en förstärkning på 2,5 miljoner inom anslaget för forskning och forskarutbildning. För grundutbildningens del får vi 5 nya platser inom utbildningsområdet media och vårt takbelopp räknas upp i motsvarande grad. Detta innebär dock att vi nu får rätt att avräkna prestationer inom detta område, något vi kämpat för länge.

Tillväxtförslag

När GU i höstas lämnade in budgetunderlaget för perioden 2001-2004 till regeringen presenterades ett "nollförslag" och ett "tillväxtförslag". "Nollförslaget" innebär inga större förändringar utan följer den tidigare planen medan "tillväxtalternativet", som GU satte sitt

hopp till, innehöll en lång lista av behov. Totalt efterlyste GU drygt 4 000 nya utbildningsplatser – förutom de platser som tilldelades i förra propositionen. Bland annat:

- Totalt 2 400 helårsstudenter under åren 2001-2004 för att genomföra den nya IT-högskolan.
- Totalt 1 500 platser under en treårsperiod för att försöka motverka den sociala och etniska snedrekryteringen.
- GU hoppades att regeringen skulle tidigarelägga den utlovade ökningen av antalet utbildningsplatser för åren 2002 och 2003 till nästa år.

Men resultatet blev med facit i hand magert.

– Nej, det blev inte ett smack av vad vi hade framfört, konstaterar budgetdirektör Per-Erik Eriksson.

– Ett orosmoln är att regeringen börjar detaljstyra inom de konstnärliga utbildningsområdena, vilket är helt nytt och en återgång till det gamla systemet från 93/94.

Regeringen begränsar nämligen ersättningsrätten inom områdena, vilket kan innebära en striktare styrning av antagningen till de olika inriktningarna, säger Per-Erik Eriksson.

I årsredovisningen 1999 redovisa-

de universitetet totalt 862 helårsstudenter inom de konstnärliga områdena (varav 12 utan ersättning från staten inom utbildningsområdet media) och nu får GU rätt att totalt avräkna endast 850.

Mot detaljreglering

Nils-Olov Halling, avdelningsdirektör på konstnärliga fakultetskansliet, uppger att han är nöjd med att media äntligen fått en prislapp men är djupt orolig över detaljregleringen.

– Det är rent horribelt, säger han. Regeringen anger max antal platser inom respektive område. Måste vi gå till regeringen varje gång vi vill flytta platser mellan t ex opera och musik?

Inte heller har GU fått gehör för kravet i budgetunderlaget om en generell förstärkning av fakultetsanslaget med tio procent.

– Nej, det blir ingen ökning av fakultetsanslaget. Det är bekymmersamt eftersom anslaget för forskning och forskarutbildning har urholkats under flera år, säger Per-Erik Eriksson.

ALLAN ERIKSSON

"Västsverige fortsatt missgynnad"

DET BLIR INGA nya forskningsanslag till fakulteterna i höstens budgetproposition.

– Västsverige fortsätter att vara missgynnad när det gäller resurser för högre utbildningar, säger universitetsdirektör Björn Järbur.

Tio miljoner kronor satsas på två nya forskarskolor.

Men till fakulteterna blir det inga nya forskningsanslag.

– Det innebär att man omfördelar resurser via råd och forskarskolor till profilområden. Därmed undergräver man möjligheterna att knyta

ihop grundutbildning och forskning, säger Björn Järbur.

Trots att regeringen ser IT som ett prioriterat område får den nya IT-högskolan på Lindholmen inga resurser.

– Men jag är inte orolig på sikt, säger professor Philip Brenner, som lett IT-högskolans projektgrupp. Regeringen har än så länge en avvaktande inställning men när högskolan kommer igång till hösten 2001 tror jag att man kommer att vilja satsa på den.

Däremot blir det fem nya platser inom området media.

– Det innebär ett väldigt gott betyg, säger Bo-Erik Gyberg, rektor vid Högskolan för fotografi och film. Den satsning på film och media som styrelsen bestämde sig för att göra 1994 har fallit väl ut och är av stor betydelse för den konstnärliga utvecklingen inom området i Västsverige. Nu hoppas jag bara att vi också kommer att få en professur i ämnet.

Budgeten i korthet

- I regeringens budgetproposition föreslås en fortsatt utbyggnad av högskolan. Under åren 2001 och 2002 satsar regeringen 700 miljoner kr per år på nya utbildningsplatser. Året därefter satsas ytterligare 500 miljoner.
- Regeringen ger även högskolorna klartecken att omfördela platser från

naturvetenskap och teknik till samhällsvetenskap, humaniora och juridik, om lärosätena inte kan fylla platserna.

- För att stärka kvalitetsutvärderingen av all utbildning vid högskolor och universitet får Högskoleverket ett tillskott om 32 miljoner.

- Fler platser och ökade möjligheter att utnyttja resurser till design och media.
- Den 1 juli 2001 träder ett nytt studiestödssystem i kraft, där bidragsdelen höjs och fribeloppet nästan fördubblas.

Nytt från ledningen

Storsatsning på farmaci

För att komma till rätta med den akuta bristen på receptarier startar GU i höst ett fil kand-program i farmaci.

Samtidigt drar apotekarutbildningen i gång. Tre nya professorer ska dessutom tillsättas i denna storsatsning på farmaci.

Det är meningen att fil kand-programmet ska bli ett receptarieprogram så snart man fått Högskoleverkets godkännande. Tidigare fanns den här utbildningen bara i Uppsala, men från och med i år startar en receptarieutbildning, förutom vid GU, också i Kalmar.

– Vi har lagt stor vikt vid undervisning i information och kommunikation, receptarien ska ju kunna ge råd och hjälp för egenvård till kunden, berättar Kristina Sundell, biträdande utbildningsledare.

Av tre nya professorer är redan en tillsatt. Det är Kristina Luthman som blir professor i läkemedelskemi.

MBA-affären kostade 3,4 miljoner

Återbetalningen av felaktiga kursavgifter till kinesiska studenter på Handels högskolans internationella MBA-program har blivit en dyr affär för universitetet. Slutnotan hamnade på 3,5 miljoner och i den summan ingår kostnader för juridiska och revisionella utredningar på 277 000 kr.

Efter en utredning har rektor beslutat att Handelshögskolan betalar drygt 1,3 miljoner och Temanämnden 500 000 kr. Resten står rektorsämbetet för.

Nya utbildningar vid HDK/Stenebyskolan

I våras integrerades Stenebyskolan med Göteborgs universitet. Den konstnärliga fakultetsnämnden har nyligen beslutat att universitetsutbildning kommer att ges i ateljésörnad-formgivning (120 p), möbelsnickeri-formgivning (120 p), textilt konsthantverk (120 p), konstsmide-metallhantverk (120 p) och en påbyggnadsutbildning i konstsmide-metallhantverk (80 p).

Pro Arte et Scientia

Bertil Estling tilldelas medaljen Pro Arte et Scientia av Göteborgs universitet för värdefulla och avgörande insatser för genomförandet av forskningsprojektet Nordtyska Barockorgeln i Örgryte nya kyrka. Enligt juryns motivering får Estling utdelningen för att han har "lyckats strukturera arbetet med hög effektivitet samtidigt som han visade stor respekt för forskningens krav med tillhörande konstnärliga och kulturhistoriska värden".

Professorer i miljövetenskap

Professor Roland Scholz vid Umweltnatur- und Umweltozialwissenschaften, ETH Zürich, Schweiz, blir innehavare av Konung Carl XVI Gustafs professur i miljövetenskap läsåret 2001-2002.

Hälften så många forskarassistenter

FORSKARASSISTENTERNA blir allt färre. Antalet vid GU har halverats sedan 1996 – från 162 till 80 i år.

– Det är mycket olyckligt, säger Sven Lindqvist, vicerector för övergripande forskningsfrågor. Vi måste börja diskutera prioriteringar i de nedskärningstider som nu råder. Anslagen till fakulteterna har inte ökat trots större krav på prestation.

Lindqvist efterlyser en rekryteringspolicy för hela GU och en ökad satsning på postdoktorala tjänster. Vi får snart en ny organisation för forskningsråd och då är risken att vi inte har några unga, fräscha forskare som kan söka pengar.

– Vi måste göra något, framhåller Sven Lindqvist. Vi får snart en ny organisation för forskningsråd och då är risken att vi inte har några unga, fräscha forskare som kan söka pengar.

Den största minskningen av antalet forskarassistenter har skett vid humanistiska fakulteten, där det i dag bara finns 5,5 heltidstjänster jämfört med 30 för fyra år sedan. Även på samhällsvetenskapliga fakulteten, Handelshögskolan och naturvetenskapliga fakulteten har antalet minskat kraftigt.

Svårt att nå jämställdhetsmål

DET ÄR HÖGST osäkert om GU når rekryteringsmålet på 22 procent för kvinnliga professorer vid årsskiftet. Den slutsatsen drar avdelningen för planering, uppföljning och budget i sin delårsrapport. Orsaken är att andelen rekryterade och befordrade kvinnliga professorer hittills är lägre än förra året.

Kurs i litterär gestaltning behövs

STÖRRE ÖPPENHET mot samhället och möjligheter för allmänheten att delta i diskussionerna – det är ett par önskemål som framförs i en nyligen genomförd utvärdering av kursen Litterär gestaltning.

Författarutbildningen vid GU, som startade hösten 1996, är den enda utbildningen i Norden som vänder sig till författare som redan kommit en bra bit på sitt skrivande. Tolv kursdeltagare går den tvååriga utbildningen, som ges vartannat år. Nu kommer en utvärdering som konstaterar att utbildningen är betydelsefull och bör permanentas.

– Att utbildningen behövs bekräftas bland annat av att de sökande även i år, när kursen anordnas för tredje gången, alla är litterärt framgångsrika, säger kursledare Staffan Söderblom.

Nationell forskarskola i språkvetenskap

GU:s nya forskarskola i språkvetenskap blir ett lyft för forskningen och gör det möjligt att anställa minst 25 doktorander nationellt över en 4-5 års period. Ämnet för forskarskolan blir språkteknologi.

DET HÄR ÄR väldigt spännande, säger Robin Cooper, professor i datalinguistik vid institutionen för lingvistik, som har jobbat ihop med andra högskolor i drygt ett år med att försöka få stöd för en nationell forskarskola i språkvetenskap.

– Man blickar mycket framåt i propositionen och den ger stora möjligheter för doktoranderna.

Göteborgs universitet som världshögskola för en forskarskola i språkvetenskap med Växjö universitet, Högskolan i Borås och Högskolan i Skövde som partnerhögskolor är en del av regeringens förslag i propositionen "Forskning och förnyelse". Men egentligen kommer alla andra lärosäten och forskningsställen i Sverige som sysslar med språkteknologi också att vara med. Detta inkluderar just nu Chalmers, KTH, Linköpings universitet, Lunds universitet, Stockholms universitet, Swedish Institute of Computer Science (SICS), Umeå universitet och Uppsala universitet.

derar just nu Chalmers, KTH, Linköpings universitet, Lunds universitet, Stockholms universitet, Swedish Institute of Computer Science (SICS), Umeå universitet och Uppsala universitet.

Meningen är att forskarskolorna med de nya medlemmarna får förutsättningar att bedriva forskarutbildning av hög kvalitet och att samarbetet mellan universitet och högskolor ska utvecklas.

– Idén att samverka är viktig i ett litet land som Sverige, säger Robin Cooper. Vi har olika kompetenser på olika ställen i landet och sammanlagt har vi en god kompetens för en forskarskola på hög internationell nivå.

Institutionen för lingvistik har redan tidigare haft ett informellt samarbete i språkteknologi med institutionen för svenska språket, filosofiska institutionen och institutionen för datavetenskap vid GU/Chalmers.

Enligt Robin Cooper kommer alla dessa att vara inblandade i ett fortsatt och fördjupat samarbete som

möjliggörs med den aktuella forskarskolan i språkvetenskap.

I regeringens proposition läggs också stor vikt vid en ökad rekrytering men exakt hur anslagen ska fördelas är upp till respektive världshögskola

– Regeringen har satt som mål för alla världshögskolor att utbilda 25 doktorander men det är inte sagt hur lång tid det ska ta. Hur medlemmarna ska användas är något som kommer att diskuteras de kommande månaderna men en stor del kommer att gå till doktorandtjänster, handledning och undervisning.

Forskningsanslagen ger också möjligheter till en satsning på internationalisering, bl a kommer man att kunna ta hit lärare från utlandet.

Dessutom är ett samarbetsprojekt för forskarutbildning i språkteknologi på gång mellan de nordiska länderna med stöd av Nordiska Ministerrådet.

– Där kommer vi nu kunna vara med i mycket större utsträckning än vi hade räknat med, säger Robin Cooper.

JENNY LÖÖF

Rekordstor satsning på forskning

Regeringens forskningspolitiska proposition innebär den största satsning på forskning som någonsin gjorts i Sverige. Bland annat får GU två av sexton nya forskarskolor.

1,3 MILJARDER KRONOR vill regeringen satsa på forskning inom en treårsperiod. Pengarna ska gå till sexton nya forskarskolor, åtta prioriterade forskningsområden och till en särskild satsning på unga forskare.

GU får två forskarskolor – en i genetik och bioinformatik och en i språkvetenskap. I forskarskolorna ska GU stå som världshögskola medan ett antal högskolor ska fungera som partnerhögskolor. Ett syfte med detta är att förbättra samverkan mellan

olika lärosäten så att även de högskolor som saknar egen rätt att utexaminera doktorer ska få vara med när det gäller forskning och forskarutbildning. Man hoppas också att forskarskolorna ska vara attraktiva för unga studenter som står i valet mellan att satsa på forskarutbildning eller gå ut i arbetslivet.

Under en treårsperiod får också det nyinrättade Vetenskapsrådet 110 miljoner kronor för att satsa på rekryteringstjänster för unga forskare och för att ge unga framstående forskare extra stöd att självständigt driva sina projekt. Minst 20 miljoner av dessa medel ska gå till det humanistiska samhällsvetenskapliga området. Andelen kvinnliga forskare bör

öka, anser regeringen – vid rekrytering till forskarskolorna och till rekryteringstjänsterna ska därför positiv särbehandling av underrepresenterat kön gälla.

Drygt 600 miljoner kronor kommer att gå till åtta prioriterade områden: biovetenskap och bioteknik, IT-forskning, materialvetenskap och materialteknik, humaniora och samhällsvetenskap, det konstnärliga området, utbildningsvetenskap, vård- och omsorgsforskning, miljö och hållbar utveckling.

Sverige hör till de länder i världen som, enligt regeringen, satsar mest på forskning och utvecklingsarbete, närmare fyra procent av BNP.

Start för europeiska kurser

Su blir det möjligt för studenter vid avdelningen för biomedicinsk laboratoriemedicin att åka till London, Mannheim eller Oslo för att gå kurser inom sin utbildning. Via nätverket SOKRATES har motsvarande

institutioner vid dessa lärosäten byggt upp så kallade moduler, kurser som ges under samma tidsperiod, med gemensam kursplan, för att underlätta både student- och lärarutbyte.

År 2001 kommer Göteborg att

vara värd för det "Development meeting" som anordnas årligen med lärarrepresentanter från de olika lärosätena.

Satsning på bioinformatik ger ett lyft för genforskningen

Genomik och bioinformatik är den ena av två forskarskolor som GU får.

– Tillsammans med det stora projektet SWEGENE innebär detta en väldig satsning på funktionsgenomik i Västsverige, säger universitetslektor Anders Blomberg vid institutionen för cell- och molekylärbiologi.

PROPOSITIONEN INNEBÄR att naturvetenskapliga fakultetsnämnden kommer att få cirka fem miljoner kronor år 2001, cirka 10 miljoner år 2002 och ytterligare 15 miljoner året därpå.

– Vi räknar med att få omkring 25 nya doktorander inom funktionsgenomik och bioinformatik om det här går igenom. Satsningen kommer att innebära att Sverige syns ännu mer inom detta område.

Enligt propositionen ska GU vara värdhögskola med Chalmers, Lunds universitet, Högskolan i Skövde och Högskolan i Halmstad som partnerhögskolor.

– Riktigt vad det innebär vet vi inte ännu, men vi ska förmodligen ha ansvar för doktorander från de högskolor som saknar examinationsrätt och för delar av deras handledning. Det kommer troligen också att innebära en samordning rörande relevanta kurser för doktorander. Men jag tror inte att syftet bara är att det stora universitetet ska hjälpa den lilla högskolan utan i stället att det ska bli ett givande och tagande från båda håll. Högskolan i Skövde har till exempel många duktiga dataloger och vi skulle säkert kunna få tillstånd ett fruktbart samarbete med dem inom databasområdet.

FOTO: HELENI NAGEL

Funktionsgenomik är ett nytt och hett ämne, där GU redan ligger bra till när det gäller forskning på så kallade typorganismer – enkla organismer, som till exempel jästsvampar, som på grund av att de har sin arvs massa i en cellkärna, och alltså liknar oss människor på många sätt, kan säga en del även om funktionen hos människans gener.

– Satsningen innebär ett rejält lyft för oss och att vi kan börja åstadkomma saker som annars hade varit omöjliga, säger professor Stefan Nilsson, dekan vid naturvetenskapliga fakultetsnämnden. Regeringen har tydligen uppmärksammat den verksamhet med matematiker, dataloger och cell- och molekylärbiologer som vi byggt upp. Och Chalmers har redan satt igång ett projekt med doktorander inom det här området. Alla dessa satsningar kommer att innebära att vi får möjlighet att hålla oss på den internationella fronten inom området funktionsgenomik och det är mycket glädjande.

En betydelsefull satsning på bioinformatik, tycker Anders Blomberg, lektor vid institutionen för cell- och molekylärbiologi.

EVA LUNDGREN

Riskfyllt med ökad statlig inblandning

I SVERIGE DISPUTERAR man ungefär lika flitigt som i andra jämförbara länder. Men i ett väsentligt avseende skiljer vi oss markant: doktorsexamina inom humaniora och samhällsvetenskap står för en mindre andel här än i vår omvärld. I den nyutkomna rapporten "Svensk forskarutbildning i internationell belysning" fastslår Lillemor Kim att såväl USA och Kanada som åtskilliga europeiska länder, t ex Finland och Norge, har betydligt större andel i denna kategori.

Rapporten, som skrivits på uppdrag av Kungliga Vetenskapsakademien, andas oro inför framtiden. Utredningen "Forskning 2000" har kraftigt underskattat det framtida behovet av forskarutbildade. Och för närvarande sker en stark prioritering

på teknik-naturvetenskap medan ytterligare minskningar väntas inom humaniora.

Lillemor Kim diskuterar vilka kriterier som skall styra utbildningens omfattning och inriktning. Hon skiljer mellan ett efterfrågestyrt och ett behovsstyrt system. Det förra bygger på individernas egen efterfrågan medan det senare styrs av en bedömning av framtida behov.

Sökandetrycket är mycket större inom en rad samhällsvetenskapliga och humanistiska ämnen än inom naturvetenskap och teknik.

Statsvetare och humanister drabbas hårt när utvecklingen går mot en allt större behovsstyrning. Det ligger på något sätt i sakens natur att det framtida behovet av insikter om sam-

hället, litteraturen eller livet är svårt att beräkna i förväg. Vi gör inte bara något med böckerna. Böckerna gör, förhoppningsvis, också något med oss. Men detta kan inte förutses.

I länder som USA och Storbritannien är man inte främmande för att diskutera forskarutbildningens betydelse även för kunskaps- och personlighetsutvecklingen hos individen. Lillemor Kim finner det därför "naturligt att avvisa tanken på dimensionering av forskarutbildningen efter arbetsmarknadsbehov, att sätta ett övre tak för intaget eller begränsa individers rätt att själva finansiera sina forskarstudier".

Rapportförfattaren pekar på att den ökade statliga inblandningen leder till en stark betoning av kort-

siktiga nyttoaspekter. Dessutom finns det en svensk strävan efter enhetliga lösningar, som nu nått forskarutbildningsstadiet. Sådana lösningar tar inte hänsyn till de olika ämnenas egenart. "Uniforma lösningar passar i värsta fall inte någonstans."

Den senaste forskarutbildningsreformen beskrivs som ett utslag av "hur vi i Sverige numera genomför reformer utan att lära varken av egna erfarenheter eller av vad som sker i vår omgivning". Lillemor Kim konstaterar att det internationella perspektivet överhuvudtaget saknats i den svenska forskningsdebatten. Kanske kan detta ändras med den rapport hon nu presenterat.

DAVID ANDERSSON

Wallenberg byggs om

GU:S KONFERENS-CENTRUM Wallenberg och restaurang Lyktan stänger den 20 november. Det mesta byggs om och rustas upp – den 1 augusti 2001 invigs det nya kommunikationscentrumet.

Göteborgs universitet gör en storsatsning på konferenscentrum. Cirka 23 miljoner kronor kostar det att bygga om restaurangen och lokalerna samt att topputrusta konferenssalarna så att de ska kunna rymma omkring 500 besökare.

– Wallenberg ska bli ett avancerat kommunikationscentrum och vara GU:s ansikte utåt, säger projektledaren Lars Götborg.

Den befintliga Wallenbergsalen kompletteras med en mindre konferenssal med plats för 120 deltagare. Båda salarna utrustas med den allra senaste tekniken: tolkbås, hörlurstechnik, ljudstyrda kameror. Det blir också en stor satsning på multimedia- och kommunikationsteknik. Dessutom planeras fyra nya mindre seminarierum.

En annan förändring rör personalrum. Medietekniks verksamheter – som i dag är utspridda på fyra adresser – kommer att samlas under ett tak i Wallenberg. Institutionen för miljövetenskap är på väg att flytta ut och i vår får universitets-tv troligen nya lokaler i källaren.

Föreläsningsserie om Europa

MISSA INTE DE spännande Europa-seminarierna i 10:an i Vasaparken. Arrangör är Jean Monnet European Centre of Excellence, som nu på allvar drar igång sin utåtriktade verksamhet.

11 oktober

Jakten på en europeisk identitet
Martin Petersson, docent, historiska institutionen

15 november

Ekotoxikologi i ett europeiskt perspektiv
Hans Blanck, professor, botaniska institutionen

6 december

EU-medel för forskning. Vad finns och hur gör man?
Margareta Ahlqwist, docent, EU-sekretariatet

Plats: Vasaparken, 10:an, kl 15.00-16.30. Kaffe och smörgås kl 14.30

Mer information på hemsidan:
www.centreforexcellence.org.gu.se

25 miljoner i överskott

Men det ekonomiska läget är kärtvt

Göteborgs universitet kommer att redovisa 25 miljoner i överskott i år, visar den ekonomiska rapporten vid halvårsskiftet.

DET STÄMMER VÄL överens med den budget som gjorts för året. Men det positiva resultatet beror utslutande på den höga avkastning som GU:s fondkapital har gett på börsen samt på Holdingbolagets beräknade resultat, vilket tillsammans motsvarar totalt 53 miljoner. Utan detta tillskott skulle verksamheten gå med ett underskott på 28 miljoner.

– **Vi håller på** och betalar tillbaka det underskott som vi har haft under

lång tid. Prognosen visar att vi i år och 2001 når ett positivt resultat. Men vi kan inte alltid räkna med draghjälp från donationskapitalet, säger ekonomidirektör Lars Nilsson.

Trots ett positivt resultat för hela GU kvarstår faktum att flertalet fakulteter redovisar röda siffror.

Humanistiska fakulteten redovisar ett nollresultat och utbildningsvetenskap går med 2 miljoner i överskott. Samhällsvetenskapliga fakulteten redovisar ett resultat på minus 5 miljoner, vilket är bättre än prognosen.

Men två fakulteter har fortfarande stora ekonomiska bekymmer: naturvetenskapliga fakulteten noterar en förlust på drygt 17 miljoner kronor

och medicinska fakulteten redovisar ett betydligt högre underskott än beräknat, 19 miljoner.

Även konstnärliga fakulteten har problem. Resultatet visar ett minus på drygt 4 miljoner. Trots att fakulteten har fått anslag för införlivandet av Stenebyskolan går verksamheten med förlust. Högskolan för teater, opera och musikal och Konst-högskolan Valand har, enligt fakultetskansliets rapport, för höga personalkostnader. Ett åtgärdsprogram har dock inletts för att komma tillrätta med underskottet.

ALLAN ERIKSSON

Kraftigt försämrat resultat för medicin

Medicinska fakulteten går sämre än planerat. Underskottet har nu växt till 19 miljoner, visar delårsrapporten.

EFTER HALVÅRSSKIFTET redovisar fakulteten ett betydligt sämre resultat än beräknat. Underskottet är uppe i nästan 19 miljoner – vilket är 14 miljoner mer än vad som var budgeterat. Men fakultetsledningen verkar ta det med ro.

– Nej, vi är inte särskilt oroade i dagsläget, konstaterar professor och prodekanus Staffan Éden. Vi håller på att undersöka om siffrorna verkligen stämmer med verkligheten. Det är alltid svårt att bedöma utfallet efter ett halvår.

Lika lugn är inte universitetets ekonomidirektör, Lars Nilsson:

– Vi ska ha ett möte med fakultetsledningen för att diskutera vad det ökade underskottet beror på och vad man tänker göra. Det är allvarligt om det här är en trend.

Fakultetens ekonomichef Jan Rubensson menar att det är flera orsaker till det försämrade resultatet.

– Cirka 5 miljoner av underskottet i bokslutsprognosen beror på ökade kostnader för avgifter till universitetetsgemensamma verksamheter. När styrelsen i december förra året ändrade principerna för hur vi skulle betala dessa kostnader, hade vi redan lagt vår budget.

Jan Rubensson vill ha tydligare ekonomiska spelregler mellan ledningen och fakulteterna.

– Vi måste få reda på förutsättningarna till budgeten i tid, anser han.

Situationen förvärras av att flertalet institutioner redan nu redovisar underskott.

Dessutom påverkas resultatet negativt av att intäkterna från externfinansierad forskning hittills har minskat något jämfört med förra året. Fakulteten räknar dock med större intäkter längre fram.

Att halvårsresultatet inte stämmer exakt med budget är inte så konstigt, menar Jan Rubensson. Underskottet motsvarar ungefär 1 procent av omsättningen på 1,3 miljarder.

– Men jag anser att vi är inne på en farlig väg och måste göra något för att förhindra att underskottet blir ännu större, bedömer Jan Rubensson.

ALLAN ERIKSSON

Notiser

GU får godkänt

GÖTEBORGS UNIVERSITET klarar sig rätt bra jämfört med andra universitet. Drygt hälften av universitetet och nästan alla mindre och medelstora högskolor varnar för minusresultat i sina årsredovisningar för år 2000. GU räknar med en vinst på 25 miljoner och när regeringens mål och takbelopp med viss marginal. Chalmers däremot klarar inte takbeloppet utan redovisar en betydande underproduktion på närmare sju procent. Andra lärosäten som har problem med rekrytering är t ex Karlstads universitet och Växjö universitet.

Det visar den sammanställning som Högskoleverket har gjort av samtliga lärosätens delårsrapporter.

Doktorandhandbok på webben ger svar

VILKA RÄTTIGHETER har man som doktorand? Nu behöver du inte sväva i ovisshet längre. Högskoleverket har tagit fram en doktorandhandbok som riktar sig till dig som funderar på att börja doktorera och till dig som påbörjat studierna. Handboken publiceras endast på webben – adress: <http://www.doktorandboken.nu>

Banbrytande allergistudie kan slutföras med EU-stöd

För ett nytt europeiskt forskningsprojekt om allergier har immunologen Agnes Wold fått totalt 21 miljoner kr från EU:s forskningsprogram. Det är ett av de största EU-projekten som GU har förmedlat.

DE SENASTE TRETTIO ÅREN har allergierna ökat drastiskt. I dag är 40 procent av alla barn och ungdomar överkänsliga – och värre lär det bli. Men vad beror ökningen på?

– Allergier är ett av de största hälsoproblemen bland barn och ungdomar i dag och drabbar snart hälften av befolkningen. Trots all forskning vet man förvånansvärt lite om orsakerna till allergier.

Agnes Wold är docent i klinisk immunologi vid Sahlgrenska universitetssjukhuset. Hennes forskargrupp får drygt 6 miljoner för att slutföra den s k Florastudien som Agnes Wold och Ingegerd Adlerberth startade för två år sedan. Förklaringen till allergier söker de i tarmens bakterieflora, vilket är en ny teori som stöds endast av ett fåtal forskare.

På Mölndals sjukhus följer forskargruppen 150-200 barn från födseln till ett års ålder för att kunna upptäcka minsta lilla förändring i bakteriefloran. Avföringsprover tas regelbundet för att identifiera olika bakteriegrupper. Sedan undersöks alla barnen när de blivit ett och tre år för att se om de blivit allergiska.

Forskarnas hypotes är att de som utvecklar allergier har haft en störd tarmflora under den tidigaste levnadstiden.

– Att hålla på med tarmfloreaanalyser tar lång tid, kostar mycket pengar och är väldigt personalkrävande. För pengarna från EU:s forskningsprogram kan vi slutföra studien och upprepa samma studie i London och Rom.

Vadför ökar allergierna så kraftigt? Vad händer i kroppen?

– Allergier är en felprogrammering av immunförsvaret, säger Agnes Wold. Man reagerar mot saker som alltid har funnits i omgivningen. En person som inte är allergisk blir tolerant i stället. Det beror på att immunsystemet i tarmslimhinnan har en reglerande funktion. Det vi får i oss via tarmen och som inte utgör något hot mot kroppen, framkallar normalt så kallad oral tolerans.

Immunsystemets förmåga att skilja mellan det som är farligt och det som är ofarligt verkar vara beroende av vilken tarmflora man har växt upp med, förklarar Agnes Wold och hänvisar till forskning som visar att försöksdjur som uppföds helt utan bakterier inte kan utveckla oral tolerans.

– Hur detta går till, det vet ingen. Men i denna studie följer vi barnen innan de blir allergiska och försöker visa att skillnader i den tidiga tarmfloran har stor betydelse för utvecklandet av allergier.

Under åren har allehanda teorier om allergier slagit igenom, inte minst i media. Att det skulle bero på luftföroreningar, sjuka hus, dålig hygien eller för lite amning är helt fel, menar Agnes Wold.

– Dessa teorier stöds inte av vetenskapliga fakta.

Det är också vanligt att råda människor att undvika allergier genom att avstå ifrån alla ämnen som man skulle kunna bli allergisk mot.

– Denna tankegång är grunddum från början till slut. Den är immunologiskt helt horribel, eftersom man i stort sett kan bli allergisk mot vad som

helst. Undviker man komjölk blir man allergisk mot ägg och undviker man husdjur blir man allergisk mot pollen istället.

Likadant är det med amning. Att amning skulle skydda mot allergiutveckling är inget annat än önsketänkande och allmän moralism, menar Agnes Wold. Dessutom läggs skulden på kvinnorna.

– Detsamma gäller alla halvutbildade konsulter råd om noggrann städning. Om man redan är allergisk kanske städning i vissa fall kan ha en effekt, men städning förhindrar inte att allergier uppstår. Alla epidemiologiska data från 1800-talet och framåt visar att det är exakt tvärtom. Det finns en glasklar koppling mellan dålig hygien och skydd mot allergier.

Nej, en troligare orsak till allergier är den överdrivna hygien som finns i samhället, hävdar Agnes Wold. Eftersom våra levnadssätt och matvanor har förändrats innebär det att den mikrobiologiska tarmfloran rubbas. Förmågan att tolerera födoämnen minskar.

Agnes Wold tror att mathantering spelar en stor roll.

– Det är antagligen viktigt att ha lite snuskig mathantering hemma – så att bakterierna cirkulerar.

Om denna teori stämmer får vi ganska snart reda på. Redan i vår hoppas Agnes Wold att hon och hennes forskargrupp kan presentera de första resultaten.

Samma studie som nu genomförs på Mölndals sjukhus ska göras i både Rom och London.

– En sådan omfattande tarmflorastudie med 300 barn har aldrig någonsin gjorts. Om de kommer fram till samma resultat som vi blir det ett mycket starkt argument för vår teori.

FOTO: ALLAN ERIKSSON

Agnes Wolds forskargrupp får drygt 6 miljoner för att genomföra studier av barns tarmbakterieflora. Syftet är att ta reda på vad som orsakar allergier.

Ska du söka forskningsprojekt från EU:s forskningsprogram? Ta kontakt med EU-sekretariatet. De hjälper till med alla besvärliga papper.

Agnes Wold säger att hon aldrig hade fått igenom projektet utan hjälp från forskningssamordnaren Margareta Ahlqvist.

– Margareta är oerhört professionell och duktig. Vad hon är värd i pengar för GU kan inte överskattas.

FAKTA/Allergihistoria

Allergi är en ny sjukdom. Den fanns inte för två hundra år sedan. De första fallen upptäcktes på 1800-talet och då var det enbart förmögna, välutbildade människor i städer som drabbades.

1989 lanserade den brittiske epidemiologen Strachan den så kallade hygienhypotesen: att allergier främst drabbar västerländska barn till välutbildade föräldrar med hög boendestandard och små syskonkaror.

Mycket tyder på att benägenheten att utveckla allergier grundläggs de två första åren. Det visar resultat från adoptionsstudier. Om ett spädbarn adopteras från ett u-land, där allergier är ovanliga, till Sverige får det hög risk för allergi, precis som de som är födda i Sverige. Men om barnet redan blivit några år gammalt är risken liten att det utvecklar allergi senare i livet.

Allergi är en miljöorsakad sjukdom, menar Agnes Wold. Det är först de senaste hundra åren som allt fler människor har utvecklat en överkänslighet mot ofarliga ämnen i omgivningen som t ex födoämnen, pollen och djurproteiner.

ALLAN ERIKSSON

Facken ifrågasätter omorganisationen

SACO och OFR/S ställer sig kritiska mot flera delar av förslaget till en ny organisation av gemensamma förvaltningen.

Förslaget är inte tillräckligt genomarbetat och förankrat, hävdar facken.

I MBL-FÖRHANDLINGARNA med arbetsgivaren har SACO och OFR/S fört fram en hel del synpunkter på förslaget till omorganisation av den gemensamma förvaltningen. SEKO däremot ställer sig bakom hela omorganisationen. Men medlemmarna i SACO och OFR/S ifrågasätter delar av förslaget.

– När vi fick det här dokumentet för information och förhandling blev vi förvånade över hur litet förslaget var förankrat bland personalen. Det är ändå en process som pågått i två år, säger Eva Sjögren, representant för OFR/S.

Facken tycker det är viktigt att det görs en omorganisation, men är framför allt kritiska mot att det saknas en konsekvensanalys av ansvarsfördelning och samarbete mellan gemensamma förvaltningen och institutioner, fakulteter och myndigheter.

– Argumenten för en ny organisa-

tion måste botten i en mer grundlig analys för att förslaget ska vinna acceptans både internt och externt, menar Inger Wilgotsson Lundh, som är ordförande i SACO.

Trots att omorganisationen till viss del har kännetecknats av ett demokratiskt tillvägagångssätt upplever många medlemmar att de inte har varit delaktiga i processen.

– Arbetet började med demokratiska utgångspunkter. Men den tolkning som gjordes av arbetsgruppernas arbete förankrades inte hos medarbetarna, hävdar Mats Edvardsson från SACO.

– Problemet är att ledningen inte har lyckats få med sig personalen, tillägger Per Sjöstrand från OFR/S. Jag tror att många känner sig besvikna eftersom de har blivit snuvade på en demokratisk resa.

En annan invändning gäller tillsättningen av de nya avdelningscheferna. SACO och OFR/S har dock backat på kravet att de nya chefs-tjänsterna ska utlysas, men kräver att de nya cheferna ges ett tidsbegränsat uppdrag. Något som arbetsgivaren inte går med på.

Men att det skulle vara frågan om

ett misstroende mot de namngivna cheferna vill facken inte hålla med om.

– Nej, det här är en principiell fråga, säger Mats Edvardsson. Vår utgångspunkt är att alla nya chefsförordnanden ska utlysas, så att så många som möjligt kan söka och få sin kompetens och lämplighet prövad i öppen konkurrens. Detta för att skapa öppenhet, vilket i sin tur ger legitimitet.

Utlysningen av anställningar är en viktig fråga, framhåller Per Sjöstrand och refererar till visionen och idealen om det öppna universitetet.

– Det är viktigt för det inre arbetet inom organisationen att en förändring har legitimitet, fortsätter Per Sjöstrand. Arbetet hade underlättats om det hade funnits tydligare problembeskrivning, målsättning och syfte. Det utdragna arbetet har nog inte förbättrat den gemensamma förvaltningens position. Det är det tråkigaste.

Facken har även riktat hård kritik mot förslaget att den nya ledningsgruppen ska ledas av universitetsdirektören.

– Eftersom rektor betonar det kol-

lektiva ledarskapet tycker vi att det vore rimligt att rektor eller prorektorerna leder denna grupp, säger Per Sjöstrand.

Denna punkt har facken inte fått gehör för. Det är dock ännu oklart vilka befogenheter som universitetsdirektören kommer att få.

– Vi har begärt att universitetsdirektörens arbetsuppgifter ska redogöras och förhandlas, säger Per Sjöstrand.

Överenskommelsen mellan facken och arbetsgivaren ska, enligt facken, ses som ett ramverk. Mycket arbete återstår. Facken efterlyser en bemanningsplan, d v s vem som ska göra vad i den nya organisationen, och en redogörelse för hur de nya avdelningarna ska samlokaliseras.

– Dessa konsekvenser är inte MBL-förhandlade, utan öppna för fortsatta diskussioner, säger Per Sjöstrand.

Facken kräver dessutom att ansvaret för avdelningarnas ekonomi, personal och organisation tilldelas respektive avdelningschef. Den nya organisationen skall även utvärderas av en extern sakkunnig.

ALLAN ERIKSSON

Större tydlighet i nya förvaltningen

En mer modern förvaltning – med överskådlig beslutsstruktur och tydliga ledare – som skapar en väl fungerande och professionell organisation. Det hoppas universitetsdirektören Björn Järbur öppna med den nya organisationen.

ARBETET MED OMORGANISATIONEN AV gemensamma förvaltningen har pågått i två år. Nu när den nya organisationen genomförs innebär det att antalet avdelningar minskar från 17 till 10, att de nya avdelningscheferna utses och att en ledningsgrupp med universitetsdirektören i spetsen bildas.

Varför genomförs omorganisationen av gemensamma förvaltningen?

– Det främsta skälet är att det har varit för många små avdelningar. De har varit för sårbara, t ex vid sjukdom, och möjligheterna att organisera arbetet inom avdelningen har varit begränsade. Nu skapar vi större och mer slagkraftiga enheter. Det blir lättare att hjälpas åt med arbetsuppgifter och se till att alla får kompetensutveckling. Ett annat skäl är att

ledarrollen lyfts fram på ett mycket tydligare sätt i den nya organisationen. Ambitionen är att de nya avdelningarna ska arbeta mer projektbaserat och i nätverk.

Arbetet har tagit två år. Vad beror det på att det dragit ut på tiden?

– Det har varit en demokratisk process. I en sådan är det naturligt att det finns olika uppfattningar om hur den nya organisationen ska se ut. Jag tycker det är viktigt att få med sig så många som möjligt och att förankra processen. Därför har det tagit tid.

Facken är kritiska mot att det saknas en ordentlig analys av verksamheten. Anser du att kritiken är berättigad?

– Nej, jag har svårt att förstå det argumentet. Under åren har det gjorts flera utvärderingar av förvaltningen och senast gjorde vi en självvärdering. Dessutom kom Högskoleverket med sin kvalitetsutvärdering 1998 och den visade på ett antal brister inom förvaltningen. I stället för att göra en extern utredning – med ett "top-

down"-perspektiv – har vi valt att genomföra en omorganisation utifrån de kunskaper vi har själva. Jag ser omorganisationen som en process. Vi startar detta nu och sen får vi se hur det fungerar. Inget är låst för evigt. Skulle det visa sig att det inte fungerar, då får vi ändra på organisationen.

Varför tror du att fackens medlemmar uppger att de inte känner igen sig i det slutgiltiga förslaget?

– I ett sådant stort arbete med nästan 200 personer involverade var det många kloka tankar som fördes fram. Det är alltid svårt att få med sig alla, men jag tycker att förslaget stämmer överens med vad de flesta grupper kom fram till. Att det finns medarbetare som inte känner igen sig och som är besvikna är en naturlig del av processen. Det vore konstigt om alla hade samma uppfattning i alla frågor.

Varför tillgodoser ni inte fackets krav på att de nya chefs-tjänsterna ska utlysas?

– Det viktigaste skälet är att vi har ett antal mycket duktiga och motive-

rade medarbetare som i dag har olika chefspositioner. De kommer snart att visa att de är värda förtroende. Legitimiteten får byggas i kraft av arbete.

Varför berörs inte lokalfrågan i förslaget?

– Vår ambition är att de nya avdelningarna ska samlokaliseras så snart det är möjligt. Vi håller på att titta på olika lösningar, men det är viktigt att först tala med de nya avdelningscheferna och medarbetarna.

I förhandlingarna med facken har det varit diskussioner om den nya ledargruppen, men hur ser du på gruppens roll?

– Den nya gruppen kommer att bestå av 10 avdelningschefer och universitetsdirektören. Rektor och prorektorerna ska också vara med, i mån av tid. Huvudprincipen är att vi ska hantera olika frågor inom förvaltningen genom att komma överens inom gruppen. Skulle man inte komma överens, då har jag vissa befogenheter att fatta beslut.

ALLAN ERIKSSON

Ny organisation av GF 1 oktober

Rektors kansli

Avdelningen för personal och organisationsutveckling

Christina Nordberg är i dag biträdande personaldirektör. Titel: personal- och organisationsdirektör.

Avdelningen för ekonomistyrning

Lars Nilsson, som har motsvarande ställning i dag, blir ekonomidirektör.

Avdelningen för omvärldsanalys, planering och uppföljning

Per-Erik Eriksson, budgetdirektör och fn vikarierande planeringsdirektör. Titel: planeringsdirektör.

Avdelningen för studentfrågor

Irja Persson-Utterhall är i dag avdelningsdirektör med chefsuppdrag inom utbildningsavdelningen. Titel: Direktör för avdelningen för studentfrågor.

Avdelningen för information och omvärldskontakter

Siv Bondenäs Brink, som är informationsdirektör, behåller titeln.

Avdelningen för informationsteknik

Sven-Elof Kristenson är chef för IT-avdelningen. Titel: IT-direktör.

Avdelningen för lokaler och försörjning

Agneta Kores, som är fastighetsdirektör, behåller titeln.

Avdelningen för konferens och service

Inger Wejdling är chef för IT-service. Titel: Akademi- och konferensdirektör.

Internrevisionen

Torie Kallin behåller uppdraget som internrevisor och ansvarig för internrevisionen.

Nya upphandlingar

Upphandling av ramavtal för böcker är klar. Sex ramavtal har tecknats. Bland dessa återfinns fyra tidigare leverantörer – Bokhandeln Aniara, F. Delbanco, Göteborgs Studentbokhandel samt S.L. Books. Nya bokleverantörer är Dawson Books samt bol.com (tidigare Bokus). Avtalen löper på två år med möjlighet till förlängning. Observera att priserna kan variera stort mellan olika leverantörer. Prisjämförelser rekommenderas.

Andra ramavtal, som nyligen genomförts, omfattar: gas, fastighetsnät för data och tele, livsmedel och kaffe. Mer information om vilka leverantörerna är hittar du på hemsidan: <http://www.fa.adm.gu.se/xupph/>

Bidrag räddar ett 40-tal doktorander

Humanistiska fakulteten får ett tillskott på 4 miljoner kronor

Humanistiska fakulteten fick det extra bidraget på fyra miljoner för att slussa igenom nästan färdiga doktorander. Ett efterlängtat beslut, tycker dekanus.

DET VAR I VÅRAS som humanistiska fakulteten lämnade in en särskild ansökan om tillfälligt stöd. Orsaken är den nya forskarutbildningsreformen som ställer tuffare krav på finansiering och utbildningens längd. Vid fakulteten kommer många doktorander, som antogs före 1998, att stå helt utan försörjning i slutet av nästa år – om de inte hinner skriva färdigt sin avhandling.

I juni kom det glädjande beskedet att fakulteten får ett tillskott på 4 miljoner.

– Vi är naturligtvis mycket tack-samma för bidraget, konstaterar dekanus Lennart Olausson. Målet är att vi ska få igenom en relativt stor grupp på 30-40 personer och vi arbetar hårt med att utforma forskarut-

bildningen utifrån de krav som den nya förordningen ställer.

Det kommer att bli två ansökningstillfällen, i höst och i vår. Närmast väntar ett noggrant ansökningstillfälle där institutionerna får rangordna sina doktorander. Sedan fattar forskarutbildningsgruppen beslut om vilka som får bidrag. Kraven är att avhandlingen i princip ska vara klar, dvs grönläst, och att doktoranden hinner färdigt sitt arbete inom tre-fyra månader. Men alla som formellt sett är behöriga kan ändå inte räkna med förlängd försörjning.

En enkät som fakulteten gjorde i våras visar att ett 100-tal doktorander kommer i kläm mellan de gamla och nya reglerna. Av dessa uppskattas drygt 50 vara på sluttampen av sitt avhandlingsarbete.

– Vi får se hur många som söker och hur långt pengarna räcker.

Bidraget betyder oerhört mycket för fakulteten som annars inte hade

klarat av att ge doktoranderna förlängd försörjning, menar Olausson.

– Vi har inte kunnat ta in så många doktorander de senaste åren. Anslagen räcker bara till 30 nya doktorander varje år. Om vi ska klara våra examensmål i framtiden måste alla bli klara i tid, vilket jag betvivlar, säger Lennart Olausson.

Han tycker det är egendomligt att regeringen ställer större krav på prestation än vad pengarna räcker till. Men Olausson bedömer ändå att fakulteten inte kommer att ha några större problem att rekrytera nya forskare.

Prorektor Martin Fritz, som handlagt ärendet, säger att det är glädjande att man kunnat hjälpa en fakultet i nöd.

– Vi har gjort en omsorgsfull prövning av ansökan. Men det är frågan om en engångssatsning och andra fakulteter kan inte räkna med liknande bidrag, betonar han.

ALLAN ERIKSSON

SULF-ordförande kräver högre löner

Kraftfulla insatser krävs för att säkra arbetstidsavtalet.

Det är några av de frågor som SULF:s nye ordförande Bengt Nordén tänker driva.

BENGT NORDÉN är universitetslektor i företagsekonomi vid Handelshögskolan och har varit aktiv inom SACO och SULF sedan 1997. Som ny ordförande för SULF kommer han, särskilt närmaste tiden, att arbeta med löner. Det är snart dags för nya centrala förhandlingar.

– Hela högskolesektorn har halkat efter i lönerörelsen. Det är viktigt att vi får upp lönerna. Vi måste få till stånd en attitydförändring. Det finns en gammal föreställning om att alla inom universitetet tjänar bra, men jämfört med andra likvärdiga yrkesgrupper ligger vi inte bra till.

Arbetstidsavtalet är en annan kärnfråga på SULF:s program. Bengt Nordén är besviken för att ingen part har lyckats med uppgiften att informera om arbetstidsavtalet på ett bra sätt.

– Nu gäller det att få igång en diskussion om avtalet. Det är viktigt att få med sig fakulteterna, så att de kän-

ner att de kan påverka. Annars får vi ingen acceptans för avtalet.

Bengt Nordén stöder idéerna i avtalet men tycker inte att det fungerar tillfredsställande. Orsaken är alltför otydlig information, bristande intresse och sval entusiasm.

– En del har tolkat arbetstidsavtalet som fan läser bibeln. Folk har också irriterat sig på den krångliga blankett som måste fyllas i.

Bengt Nordén pekar på problemet att det ofta är svårt att göra en långsiktig planering av den anställdes arbetsuppgifter, eftersom man arbetar väldigt olika inom olika verksamheter. För att avtalet ska fungera krävs ökad medvetenhet om vad arbetstidsavtalet egentligen innebär, menar han.

En annan aktuell fråga handlar om korttidsanställningarna. Den nya lagen, som trädde i kraft 1 januari, innebär att de som varit vikarier i tre år måste få fast anställning. Det är visserligen ett steg i rätt riktning, men det räcker inte, hävdar Bengt Nordén.

– Lagen har även inneburit att

Bengt Nordén är ny ordförande för SULF vid GU.

några har förlorat sina arbeten. Vår målsättning är att så många som möjligt ska kunna få trygga anställningar, det är en förutsättning för att man ska göra ett bra arbete.

ALLAN ERIKSSON

Ny föreståndare för Grundtviginstitutet

Ingrid Lomfors – historiker med rötter i två kulturer

Låt en konstprofessor, en folkbildare, en representant för näringslivet och Thomas Östros diskutera vad kunskap egentligen ska vara bra för – det kan ge oväntade perspektiv!

Så säger Ingrid Lomfors, ny föreståndare för Grundtviginstitutet, som gärna vill ha mer av diskussion och dialogseminarier vid universitetet.

INGRID LOMFORS är historiker med rötter i två kulturer: den svenska och den judiska. Hon är uppvuxen i folkhögskolemiljö där hon både bott, studerat och arbetat. Och parallellt med sitt arbete som föreståndare för Grundtviginstitutet leder hon en kurs på Museion: Livshistoria och Minne.

Ännu har hon inte hunnit göra så mycket mer i sin nya tjänst än att åka runt och träffa olika människor och institutioner som samarbetar med Grundtviginstitutet. Hon har besökt Grundtvigs verksamhet på Göteborgs folkhögskola i Biskopsgården, diskuterat kommande arbete med Nordens folkliga akademi och varit på konferens om N.F.S. Grundtvig i Köpenhamn.

– Och jag har mötts av överraskningar som fått mig att fundera över vad Grundtvig egentligen representerar och vilka värderingar hans anhängare står för. Vårt arbete inom Grundtviginstitutet präglas av öppenhet och tolerans. Här arbetar vi för social och etnisk mångfald på många olika nivåer, bland annat erbjuder vi föreläsningar ute i Biskopsgården.

Ingrid Lomfors tar över efter Maj-Lis Follér som föreståndare för Grundtviginstitutet.

FOTO: ALAN ERINSSON

Men i Danmark hänger Grundtvig ihop med gamla otidsenliga begrepp som folklighet och nationell identitet. Där kan man få höra yttranden som ligger snubblande nära främlingsfientlighet. Också den danska

synen på folkhögskolan skiljer sig en del från den svenska och är mindre öppen mot universitetet.

Folkhögskolan – det är annars något som Ingrid Lomfors ser lite som ett ideal.

– Jag tycker om folkhögskolans kunskapsyn. Man ser hela människan. Och det är ett givande och tagande mellan studenter och lärare. Gränsen mellan formellt och informellt lärande är flytande, man är inte så branschpassad som inom universitetet.

Ingrid Lomfors nya arbete kommer till en början att bland annat bestå i att få Grundtviginstitutet att synas mer i samhället. Hemsidor ska göras, affischer sätts upp.

– Men det gäller inte bara att synas utåt, vi måste även arbeta inåt. Vi som arbetar med kunskapsförmedling måste hålla igång diskussionen om dess nytta. Särskilt i tider när undervisning generellt förväntas anpassas till samhälleliga behov och ekonomiska intressen. Det känns även angeläget att fundera på vad universitetet har att erbjuda alla dessa nya grupper som vi försöker locka till universitetet. Vilken värdegrund ska undervisningen vila på och vad är sambandet mellan kunskapsyn och människosyn?

För att ta reda på detta planerar Grundtviginstitutet bland annat en förkonferens inför EU-konferensen nästa år.

– Då tänker vi arrangera dialogseminarier där olika perspektiv ska ställas mot varandra, just för att på så sätt lyfta fram frågor om lärandets villkor och nytta.

EVA LUNDGREN

Ambassadörer ska locka fler till studier

Det handlar om identifikation. Högre studier är 6-7 gånger så vanliga bland barn till akademiker som bland barn till arbetare. Har man dessutom invandrarbakgrund är chansen att man blir universitetsstuderande ännu mindre.

MEN UNDANTAG FINNS. "Kan vi så kan ni!" heter informationsbroschüren som ska skickas ut till skolor, folkhögskolor och föreningar för att locka lärare och studievägledare att boka upp ett besök av studentambassadörerna så att de med annorlunda bakgrund får berätta om sin väg till universitetet.

– Det är inte så att vi tycker att alla nödvändigtvis måste ägna sig åt universitetsstudier, säger Eva Henricsson som tillsammans med Ingrid

Lundgren ansvarar för studentambassadörsprojektet. Men det är individens eget val och förmåga som ska avgöra om man vill studera, inte etnisk, social eller regional tillhörighet.

På affischer, i studentradion och i Spionen har Ingrid Lundgren och Eva Henricsson informerat om studentambassadörsprojektet. Nu har man haft informationsträffar och är i full gång med att välja ut dem som man hoppas ska passa som ambassadörer.

– Sedan ska dessa utbildas i bland annat presentationsteknik innan vi skickar ut dem två och två till Komvux, folkhögskolor, idrotts- och invandrarföreningar för att berätta hur just deras väg till universitetet varit.

350 000 kronor har avsatts för projektet som är tänkt att pågå under en treårsperiod.

Men varför är det så viktigt att universitetet når nya grupper?

– Det handlar om trovärdighet, säger studievägledare Ingrid Lundgren. Universitetet är en del av samhället, utbildningen är gratis, alla är med och betalar. Då ska inte smuliga grupper ställas utanför. Men det handlar också om samhällets behov, att de människor som så småningom hamnar på inflytelserika positioner måste ha olika bakgrund av demokratiska skäl.

I slutet av oktober ska de nya ambassadörerna börja göra sina besök som sedan kommer att följas upp med intervjuer och enkäter för att kunna erbjuda intresserade fortsatt kontakt.

EVA LUNDGREN

Beata skyr inte en god träta

TEXT: PIA NAURIN
BILD: HILLEVI NAGEL

VARFÖR BLIR MAN FORSKARE? Hur börjar det? Kanske så här:

"Berätta en badsaga," sa flickan.

"Ja," sa pappan, "jag ska berätta en badsaga.

Det var en gång en liten flicka som så rysligt gärna ville höra en badsaga, och då sa hennes pappa att jag ska berätta en badsaga. Och så berättade han: Det var en gång en flicka som så rysligt gärna ville höra en badsaga..."

Den sagosugna flickan hette Beata och sagoberättaren var Ivar Agrell, professor i zoofysiologi i Lund. Beata ville alltid höra sagor, helst sorgliga om prinsessor som dog på slutet. Så professorn, som i sin forskning intresserade sig mest för sjöborrar och flugor, berättade prinsessagor vid matbordet, på promenaderna, vid badkaret; när helst

Beata så krävde. Han berättade på sitt eget gäckande sätt och inte alltid som hon hade väntat sig.

Och Beata lyssnade.

Kan man från detta dra en rak linje till Beata Agrells vuxna liv som hängiven litteratörskare och litteraturforskare? Det är frestande. Det ena ger det andra. Som någon skrev i en recension av Gunnar D Hanssons senaste bok "Förlusten av Norge": "...den visar hur allting har med vartannat att göra..."

Den boken har Beata Agrell haft som lustläsning i höst.

I "Förlusten av Norge" blandas kortprosatexter med dikter och faktadokument. "Det är ibland väldigt konkret", säger Beata Agrell, "och ibland svårt, men så gräver han sig ner till någonting, något ursprungligt, något alldeles eget. Han klär av lager efter lager tills han når något slags mönster, någon slags mänsklig botten. Något oartikulerbart. Där är hans texter. De är så underbara."

En litteraturforskarens uppgift är bland annat att analysera litteratur med vetenskapliga metoder, vilket alltså inte hindrar att det går att befria sig från analysmodellerna och njuta av boken som bok:

"Du kan tro att jag kan lustläsa", säger Beata Agrell, "jag har bara så dåligt om tid."

Forskare blev hon för att komma åt ett sätt att beskriva själva litteraturen, och inte bara litteraturens effekter. "Jag ville lära mig hur man skriver om litteratur utan att bara säga vad man känner", förklarar hon. "Vad är det i texterna som förbereder för de här effekterna som vi uppfattar och tar till oss?"

Hennes senaste forskningsprojekt heter "Begränsningens konst och prosakonstens gränser". Tillsammans med andra forskare studerar hon kortprosa och kortprosastrategier i svensk litteratur runt 1880-1914. Frågor som ställs är: vad skiljer hög litteratur från låg? Och skönlitteratur från brukslitteratur?

Beata Agrell lyfter fram texter ur arbetarpress, väckelsepress och nykterhetsrörelsernas tidningar och ser hur de används och omvandlas efter behov. Ren lustläsning, säger hon. Här finns ofta tydliga budskap, med ett starkt moraliskt och etiskt tryck och när det gäller arbetarförfattarna naturligtvis också ett starkt politiskt tryck.

Och om man jämför med dagens texter? Politiskt tryck finns i dag också, konstaterar hon, men det formuleras annorlunda och frågorna som nu förs fram handlar om andra saker: genus och etnicitet, till exempel. Klassperspektivet har fallit bort. Begreppet politisk korrekthet har tillkommit. Och möjligen uttrycker vi oss en aning mer "coolt".

Beata Agrell är född i Lund men det är Göteborgs universitet som gäller. Hon inledde med en fil kand i filosofi, och började sedan läsa litteraturhistoria med poetik, som det hette på 60-talet, och nordiska språk. Av det blev det en fil mag. I början på 80-talet doktorerade hon på Sven Delblancs "Prästkappan" och tio år senare väckte hon stor uppmärksamhet med ett omfattande verk som sätter 60-talslitteraturen – och 60-talet – på plats: "Romanen som forskningsresa – Forskningsresan som roman. Om litterära återbruk och konventionskritik i 1960-talets nya svenska prosa."

"Jag försökte ta reda på vad som hände i prosalitteraturen under den här tiden", förklarar hon. "60-talet blir aldrig mera sig likt" och "Oumbärlig läsning", hette det i recensionerna.

Beata Agrell är själv en del av det 60-tal hon gjorde sin forskningsresa i. Hon läste inte bara de klassiker som litteraturstudierna fordrade, utan också Lenin och Marx. Hon gick in i Clarté och sympatiserade med bokstavskombinationer som KPML, och även r. Om detta säger hon att det var länge sedan hon lämnade tron på proletariatets diktatur bakom sig, men att hon inte hör till dem som gjort avbön. "Att gå ut långt till vänster var en del av en ungdomsrörelse. Viktiga saker som solidaritet lyftes fram. Därvidlag har jag inte ändrat mig så mycket."

Om man ska beskriva "Romanen som forskningsresa..." kan man säga att här visar Beata Agrell bland mycket annat på hur litterära experiment och engagemang förutsatte varandra, och på att bilden av ett 60-tal där estetik och politik var åtskilda, är en synvillia.

Möjligen är detta en alltför enkel beskrivning av ett stort verk med förgreningar åt många håll – vilket kan illustrera svårigheten att skriva kort och enkelt om komplicerade förhållanden.

Beata Agrell tycker att universitetens tredje uppgift är mycket viktig. "Forskningen ska vara förmedlingsbar, annars är det ju ingen mening med den." Men hon ser svårigheterna, tidsbrist är en orsak till att hon själv inte är mer medialt känd, trots sitt grundmurade rykte bland kollegor.

Hon ger sig sällan ut i dagsdebatten. Det tar tid att formulera sig utåt: "Det är inte alla akademiker som, som Lars Lönnroth till exempel, på ett par timmar snabbt och elegant kan få ihop en slagkraftig och läsbar text. Själv behöver jag god tid på mig. Det har jag oftast inte."

En forskare i dag ska vara så mycket mer än en forskare. Lärare, naturligtvis, men också entreprenör och företagsledare – och ekonom. Mycket tid går åt att söka projektpengar, vilket ska göras vid sidan av det övriga arbetet. Att rätt kunna läsa av dagens trender ger ett försteg. Beata Agrell hör inte till de trendkänsliga.

"Så får man inga pengar, fastän ansökan kanske är jättebra, och det säger de också på forskningsråden. Men just då var det något annat som var mera passande, mera genus, mera etnicitet eller något annat som ligger i tiden... Det som är 'inne' är ofta jätteviktiga saker, men om nu min forskning faktiskt går ut på något helt annat?"

Det finns ingen ointressant forskning, menar hon. Men, fortsätter hon, tyvärr anser sig staten inte ha råd att bekosta forskning som inte är direkt nyttig för näringslivet:

"Det är Riksbanken och humanistiska forskningsrådet som gäller för oss humanister och nu när forskningsråden ska slås ihop, blir det nog ännu knepigare för humaniora att hävda sig."

För att underlätta för forskare att hitta fram till projektpengar skulle man på fakultetsnivå kunna ha en specialtjänst som har till uppgift att hålla reda på vad och när och hur man ska söka och inte minst fylla i blanketter, tycker hon. "En sådan tjänst för varje ämnesområde eller sektion skulle bli väldigt lönsam i längden. Vi får mindre utbränning och färre sjukskrivningar, det är jag övertygad om."

Vad krävs av en bra forskare?

Begåvning är nog bra, menar Beata Agrell, men det är sittfläsket som är avgörande. Forskning handlar om tålmod och systematik, kort sagt, gott sittfläsk. Till det ska också läggas ett idéflöde, men inte för stort, då kan det bli kaos. "Jag tycker det talas för mycket om det här med inspiration och idéer, jag skulle vilja tona ner det."

Det räcker med en idé och den ska formuleras som ett problem eller en fråga. Den förgrenar sig sedan när man jobbar. "Forskare är ju olika, men för mig handlar det om att rensa ut, få ett svar, få ett svar på frågan man ställer."

Någon sa att det är en vinstlott att få Beata Agrell som handledare. Men vad gör hon som är så bra?

Det får du fråga studenterna om, säger hon. Och då gör jag det. Så här ungefär kan det låta: Hon är både sträng och varm, ovanligt engagerad, och kunnig, och en skarpsynt läsare. Man vill inte göra henne besviken. Man måste anstränga sig.

Vad är det du vill ta reda på, brukar vara hennes inledningsfråga till studenten. Ibland kan den frågan vara nog så svår att svara på.

"Jag har gjort en liten startplatta", förklarar hon, "där jag listar olika saker. Att ringa in forskningsområde, frågeställning och arbetsätt är grunden. Du har en fråga. Hur ska du göra för att jobba med den, och få ett svar? Frågan ger rastret och för att kunna ställa den behöver man ha lite teoribas. Jag försöker avdramatisera, talar hellre om synsätt och arbetsätt än om teori och metod."

Det tar tid att forska. Det mesta arbetet sker i lönnedom, också något att tänka på i dessa tider då publiceringshets råder, enligt mottot *publish or perish*.

"Naturvetare talar ofta om hur lång tid experiment och kontroll måste få ta. Vi humanister kämpar på precis samma vis med våra material. Ett historiskt material, till exempel, kan vara jättelikt, ostrukturerat och svårt att komma åt. Det går inte att spotta ur sig texter hur som helst."

Långa perioder kommer inget konkret ut på papper, eller i manus. Därför är ett forskarsamhälle som stöttar, och en god forskningsmiljö, avgörande för resultatet. Forskning är ett ensamt arbete, fortsätter hon, men ett gemensamt arbete också, även om man rent fysiskt sitter ensam på sin stjärn. Det man producerar gör man med hjälp av vad andra forskare kommit fram till. Även de forskare man slåss med och grålar på har man hjälp av.

"Den dagliga miljön är jätteviktig, att man har en miljö där man kan diskutera sin forskning. Stråvan finns, men det är väldigt svårt att upprätta en sådan miljö. Folk är pressade, bland annat av den allt tyngre undervisningsbördan."

Hon är glad över sin egen arbetsplats. "Du kan gärna skriva att detta är en jättefin institution som jag är lycklig att vara på, detsamma gäller fakulteten som är min andra arbetsplats."

I somras befordrades Beata Agrell till professor. Det viktigaste med det är, tycker hon, att professorstiteln väger tyngre än docenttiteln när man söker projekt, vilket också har betydelse för doktoranderna och institutionen i sin helhet.

Men visst är det roligt att bli befordrad, fortsätter hon, även om det finns smolk i glädjebägaren: "Som kvinna vet man aldrig om man upphöjs för att man är kvinna, eller för sin kompetens. Men nu har jag läst de positiva utlåtandena från sakkunniga som står långt från mig forskningsmässigt, så jag vågar nog tro att jag är duktig."

Risken med särbehandling är att man tappar i tilltro, menar hon. "Kvotering är inte bra, det vill jag verkligen trycka på. Det är inte bra för kvinnorna själva."

Litteraturvetenskapliga institutionen har nu tre kvinnliga professorer, Stina Hansson, nytillträdda Lisbeth Larsson som har i uppdrag bland annat att följa upp genusforskningen, och Beata Agrell.

Hennes främste trätobroder, professor Lars Lönnroth, har nyligen gått i pension. I en krönika i GU Journalen förra året lovordade han den goda trätan: "Önska dig varje dag en öppen hjärtig kollega som Beata! Utan trätgiriga personer som hon dör universitetet och din egen förmåga att göra en nyskapande insats."

Vad var det de trätte om egentligen?

"Allt", säger Beata Agrell. "Det finns doktorander som varit närvarande när vi har rykt ihop, och de har ju blivit fullständigt förskräckta. Men med åren blev vi väldigt fästade vid varandra. Det kommer att bli ett hål efter Lars."

De två var motpoler på flera sätt, förklarar hon, han hade en stark litteratursociologisk orientering och hon en starkt textanalytisk. De kom från motsatta politiska läger: "Han ville driva institutionen som ett företag, det ville inte jag. Jag tyckte att han satte pressbatten före den vetenskapliga. Och så vidare."

Men gradvis närmade de sig varandra, också i grundläggande vetenskap.

"Vi kan vara oeniga på bestämda punkter, men sedan visar det sig att vi har en gemensam grundsyn. Och det är väldigt intressant, tycker jag, att man kan vara så oenig om så mycket som vi fortfarande är, men att det ändå finns en grundläggande konsensus som inte riktigt går att precisera. Det är något i omdömet som stämmer."

Har vi för lite tråtor på universitetet?

Nja, säger hon, vi ska väl inte hålla på att slåss precis. Men vi ska sträva efter den raka kommunikationen. Säg som det är, och vad vi tycker, istället för att bara rycka på axlarna. Om man gömmer undan misshälligheter är det risk för att saker och ting börja ruttna.

NAMN: Beata Agrell

SENASTE BOK: "Romanen som forskningsresa – Forskningsresan som roman. Om litterära återbruk och konventionskritik i 1960-talets nya svenska prosa".

AKTUELL: Nybliven professor på litteraturvetenskapliga institutionen. Under Humanistdagarna i oktober berättar hon om sin nuvarande forskning under rubriken "Kortberättelse, urgammal textform och framtida forskningsområde". Hon just varit gäst vid Oslos universitet där hon studerat norsk forskarutbildning och tittat på vad de norska så kallade forskarutbildningskoordinatorerna gör. "De anordnar till exempel gemensamma fakultetskurser så att man träffas inom närliggande ämnen. Samtidigt som man bevarar sin egen specialisering, sker ett utbyte. Det skulle vara underbart om vi kunde hitta former för att samarbeta mer över gränserna."

MUSIK: Barockmusik. Har en Locatelli-CD på skrivbordet att stoppa i datorn. Tycker också om svensk 1700-talsmusik och "undergroundmusik, Janis Joplin, rock och blues". Gillar Elvis. "Vilken röst han har!"

MAT: Japanskt; rå fisk. Surströmming. Fransk getost. Lagrad gorgonzola och annat med rejäl doft.

FRITIDSINTERESSE: I mån av tid: film. Hinner alldeles för sällan gå på bio.

RESOR: Ska åka hurtigrutten med maken efter pensionen. Vill gärna se Svalbard och Grönland. Föredrar definitivt norröna framför sydliga trakter.

Populärvetenskaplig fest i nio dagar

Närmare 200 föredrag, experiment, guidade turer i bibliotekens källarvalv och underhållning av studenter från Musikhögskolan och Högskolan för teater, opera och musikal. Universitetets vecka har vuxit till ett arrangemang som engagerar alla delar av universitetet.

I år ordnas Universitetets vecka för tredje året i rad. Populärvetenskapliga föredrag blandas med tester och experiment, skådespel via Internet och färgsprakande show – regisserad av Gunilla Gårdfeldt på Musikhögskolan.

Programmet löper under nio dagar, mellan den 14 och 22 oktober, med tjuvstart i Angered den 12:e. Varje fakultet ansvarar för en dag eller kvällsaktivitet, då fokus ligger på forskning inom det egna verksamhetsområdet. Utöver detta erbjuds lunchföreläsningar och kvällsshower i aulan i Vasaparken.

Program för universitetets vecka

12 oktober	Tjuvstart i Angered
14 - 15 oktober	Humanistdagarna
16 - 20 oktober	Lunchföreläsningar och kvällsshowen "Some of these days".
16 oktober	Universitetets vecka besöker Biskopsgården
17 oktober	Utbildningsvetenskapens kväll
18 oktober	"19 +" öppet hus för dig i studietankar
19 oktober	Naturvetenskapens kväll
20 oktober	Premiär på talpjäsen On/off. Sänds även över Internet
21 oktober	Hälsans dag
22 oktober	Samhällsvetenskapens dag Handelshögskolans dag

Universitetets VECKA 14-22 OKT

Tid och plats hittar du i programmet på Internet www.gu.se/universitetetsvecka
Dessutom delas en programbilaga ut med G-P den 10 oktober.

Här kan du köpa biljetter

Biljetter köper du på Universitetshörnan, hörnet Vasagatan/Göteborgsgatan, måndag till fredag klockan 11.00-18.00, onsdagar till 19.00. Biljetter säljs under perioden 2-20 oktober.

Lunchföreläsningar: 60 kronor inklusive mat och dryck. Gratis lyssnarplatser.

Musikshowen Some of these days: 100 kronor, lyssnarplatser 50 kr
Biljetter till talpjäsen On/Off säljs från Artistens reception på telefon 773 40 01
Övriga aktiviteter är kostnadsfria!

Miniturné ska locka nya grupper

Nu beger sig universitetet ut på turné till kommuner och förorter. Med föredrag, musikunderhållning och prova-på-experiment hoppas man kunna locka nya grupper till universitetet.

DET ÄR KOMMUNERNA Munkedal, Grästorps, Bengtsfors och Mark, samt förorterna Biskopsgården och Angered, som kommer att få besök av GU under Universitetets vecka.

– Detta är ett led i GU:s försök att locka till sig nya grupper, berättar Åsa Frykberg, som är projektledare för satsningen ute i kommuner och förorter inom Universitetets vecka. Vid tidigare Universitetets vecka har vi mest nått publik från centrala Göteborg och då främst personer som redan har anknytning till universitetet. Men nu går vi ut i länet med ett axplock av sådant som GU kan erbjuda för att intressera nya grupper.

I samråd med kommunerna och förorterna har GU satt samman eftermiddagsprogram innehållande två föredrag, musikunderhållning av studenter från Musikhögskolan, samt experimentet "Fantastisk matematik – om konsten att vinna i spel och att bygga lutande torn som inte faller". En studievägle-dare kommer också att finnas på plats för den som vill veta mer.

– Kommuner och förorter ställer upp med lokaler och har hjälpt till med att informera i annonser och i veckoblad. Även föreningar och egna företagare inom områdena kommer att få utskick om vad som händer.

Till Grästorp kommer till exempel miljövetaren Lena Lind och talar om kretslopp medan historikern Henrik Janson bjuder på en medeltida resa genom Västra Götalandsregionen.

– Och i Biskopsgården ska docent Ernst Nyström hålla en föreläsning om vilken roll hormonerna spelar för vår hälsa. Arkitekt Torsten Hansson kommer att berätta om hur man tänkte när man planerade Biskopsgården på femtiotalet. Detta tror jag kommer att intressera många.

Det Åsa Frykberg är mest nyfiken på är hur satsningen ute i kommunerna kommer att gå.

– Det här är lite av ett test. Vi vet inte alls hur många intresserade som kommer men om satsningen slår väl ut hoppas vi kunna utveckla försöket och besöka fler kommuner nästa år.

EVA LUNDGREN

35 år och studiemotiverad

– universitetet satsar på att nå ut till äldre målgrupper

– Det kan vara svårt att vara 35 år och besluta sig för att ta steget in i studielivet, säger informatör Eva Henricsson, som arbetar för att öka mångfalden inom universitetet. Under Universitetets vecka ordnas en kväll som vänder sig till de som är lite äldre och har börjat fundera i banor om att läsa vidare.

Under Universitetets vecka hålls ett öppet hus då man ger information om vad man kan läsa på universitetet, hur man söker och vilka möjligheter till service och hjälp som finns att få för äldre studenter. På plats finns studieväglare, representanter från Göteborgs förenade studentkår, CSN och Studentbostäder.

Tid: Öppet hus den 18 oktober mellan kl 16.00-19.00

Plats: Lilla hörsalen, plan 2, Universitetsbyggnaden i Vasaparken

Vad skall du tala om under Universitetets vecka?

LARS LILLIESTAM, universitetslektor på institutionen för musikvetenskap. Föreläser under rubriken "Långt från verkligheten eller nära?" under Humanistdagarna.

– Klyftan mellan vetenskap och vardaglig kunskap är ibland alltför stor. Jag kommer bland annat att kritisera masskulturkritiken av musik, där analyserna ofta stannar med ett nedvärderande konstaterande att "detta är kommersiell musik". Vi som forskar måste ner på golvet och ut i verkligheten – och det gäller mer än i musikens värld.

ULLA-CARIN HEDIN, universitetslektor på institutionen för socialt arbete, håller föredraget "Fångarnas föräldrarskap – föräldrarutbildning på kriminalvårdsanstalter" under Samhällsvetenskapens dag.

– Jag kommer att berätta om en försöksverksamhet som genomförts på 16 kriminalvårdsanstalter, där intagna har bedrivit studiecirkel runt föräldrarskap. Vissa har barn hemma, som de besöker under permissioner, andra har skilts från sina barn i och med fängelsevistelsen. Under mitt föredrag sätter jag fokus på de frågor som diskuterats: Vilka kontaktbehov har barnen, hur kan man vara en bra förälder när man sitter i fängelse, och vilket stöd skall man ge till tonåringar?

OLA HELENIUS, doktorand i matematik. Talar under rubriken "Kryptering – en oväntad tillämpning av vacker matematik" under Naturvetenskapens kväll.

– Information som skickas via Internet kan snappas upp av vem som helst. Utvecklingen av Internettjänster som e-handel och elektroniska signaturer på lagliga dokument, har ökat behovet av att kunna kryptera information på ett enkelt sätt. Under mitt föredrag kommer jag att beskriva hur dessa nya krypteringsnycklar är uppbyggda och fungerar.

MARIANNE SULLIVAN, professor vid medicinska fakulteten talar under rubriken "Fet och må bra – går det?" under Hälsans dag.

– Forskningen visar att fetma är förknippat med dålig livskvalitet, ju svårare fetma desto sämre mår man. Så mår t ex svårt feta personer sämre än de som överlevt cancersjukdom 2-3 år efter diagnos och lika dåligt som de som fått återfall i sjukdomen.

Den dåliga livskvaliteten kan dock förbättras vid långvarig vikttnedgång, ju större vikttnedgång desto bättre. Detta har kunnat visas efter kirurgi i den pågående undersökningen av överviktiga svenskar.

Texter: ÅSA FRYKBERG

Margit Werner

Nätverk levandegör pedagogiken

Ett sätt att hålla helheten vid liv! Så säger universitetsadjunkt Ingrid Sanderoth och universitetslektor Margit Werner om det nätverk mellan naturgeografi, kulturgeografi och didaktik som de byggt upp och som de nu får det pedagogiska lagpriset för.

UNIVERSITETSÄMNET GEOGRAFI läses över två institutioner och två fakulteter, som har olika kunskapssyn och olika teori-byggnad. Det har inneburit stor vilshenhet hos de lärarstuderande som har haft svårt att få ihop alla olika delar inom utbildningen till en helhet.

Detta har fått Ingrid Sanderoth, institutionen för pedagogik och didaktik,

samt Margit Werner, institutionen för geovetenskap, att ta initiativ till ett nätverk där lärare från institutionerna för kulturgeografi, naturgeografi samt ämnesdidaktik träffats och diskuterat problem när det gäller lärarutbildningen i geografi.

– **Vi har haft möten** på de olika institutionerna och närvaron och intresset har varit mycket stort, berättar Ingrid Sanderoth. Vid våra samtal har det visat sig att det finns en hel del skillnader i våra sätt att se på de lärarstuderande, på kunskap och på skolämnet geografi. Mötena har inneburit en större nyfikenhet på de olika specialområdena och

intresset för att göra helheten tydligare har ökat.

Studenterna har visat stort engagemang för nätverksarbetet, de har blivit mer frågvisa och aktiva.

– När vi frågade studenterna om de tyckte att våra gruppträffar och nätverksmötena borde fortsätta, sa de att de absolut ville ha en fortsättning, berättar Margit Werner. De kände att vi uppmärksammade och brydde oss om dem. De tyckte också att lärarna hade blivit bättre på att förstå varandras språk. Vi hoppas att vi har visat att lärarutbildningen inte består av små bitar här och där utan utgör en helhet.

Ingrid Sanderoth

En sporre att bli ännu bättre

En vitamininjektion och ytterligare en sporre att göra både undervisning och forskning ännu bättre! Så säger docent Lars-Gösta Dahlöf vid psykologiska institutionen, en av årets pedagogiska pristagare.

ÄMNET SEXOLOGI har utvecklats mycket positivt under de 25 år som Lars-Gösta Dahlöf har varit verksam och hör nu till de utbildningar vid psykologiska institutionen som har flest antal sökande.

– Numera kan man läsa upp till åtta poäng sexologi, så det finns en ordentlig plattform för ämnet. Att sexologi är viktigt har studenterna kun-

nat vittna om, inte minst barnmorskor, läkare och psykologer som berättat att utbildningen betytt väldigt mycket för deras professionella utveckling.

Lars-Gösta Dahlöf får priset bland annat för att han är lyhörd inför kursdeltagarnas önskemål och för att han lyckats skapat en undervisningsform där studenterna givits möjlighet att själva reflektera över ämnet.

– Priset kommer förstås att få stor betydelse för ämnesområdet här vid GU men också för många andra universitet, där man försökt men haft svårt för att få igång en liknande utbildning.

Lars-Gösta Dahlöf

”En god lärare ska provocera till eftertanke”

Gunnar Falkemark

För mig ligger det särskilt varmt om hjärtat att värna om och utveckla föreläsningkonsten, säger docent Gunnar Falkemark, vid statsvetenskapliga institutionen.

Föreläsningar bör vara perspektivgivande och tankeprovocerande.

GUNNAR FALKEMARK får pris bland annat för sin osedvanliga förmåga att entusiasmera och intressera sina studenter. Han är också en god kol-

lega som inspirerat och aktivt deltagit i institutionens kvalitetsarbete. Dessutom är han aldrig främmande för att ge sig in på nya undervisnings- och forskningsområden.

– Men det vi mest håller på med är ju att ge föreläsningar. Alltså är det viktigt att dessa är intressanta. Ingenting är så trist som en trist föreläsning men ingenting är heller så spännande som en spännande föreläsning som ger inspiration till egen verksamhet.

Det viktiga är att lära studenterna att sätta in saker och ting i större sammanhang, inte minst historiskt och filosofiskt. Det är något som studenterna svårigen kan göra själva men som en god föreläsning kan hjälpa till med.

Hur bör en god akademilärare vara egentligen?

– Beläst, mångsidig, nyfiken, entusiastmerande och så ska läraren provocera till eftertanke.

Lovordar samarbete över ämnesgränser

– **Programmet Naturvetenskaplig problemlösning är tvärvetenskapligt på ett lite ovanligt sätt. Studenterna läser matematik, fysik och miljövetenskap och ska samtidigt lära sig att arbeta i grupp och att presentera sina resultat.**

Så berättar biträdande professor Maj Hanson, vid institutionen för fysik och teknisk fysik.

PROGRAMMET STARTADE 1995 som ett grundutbildningsrådsprojekt bland annat med syftet att locka nya grupper till universitetet. Det är nu andra kullen studenter som går ut. Samarbete mellan lärare över ämnesgränser och samarbete mellan studenter har varit viktiga inslag i utbildningen.

– Vi har också tagit hjälp av en lingvist som arbetar med språkträning inom de olika kurserna för att studenterna ska få möjlighet att presentera det de gjort på bästa sätt.

Maj Hanson får pris bland annat för att hennes arbete lett till en utveckling av lärarlag där den peda-

gogiska diskussionen lever över ämnesgränserna. Hennes arbete har också bidragit till utveckling av studenternas ansvar, både vad gäller kvaliteten i deras egen utveckling

Maj Hanson

och inför andra uppgifter.

– Jag tror att det här priset betyder jättemycket för utbildningen. Jag har aldrig varit forskare till hundra procent utan har alltid arbetat med utbildning också. Det har tagit mycket tid men gör man något som verkar vettigt är det värt allt arbete man lägger ner.

Krönikan

”Det är svårare att ställa frågor än att besvara dem”

Einstein har uttalat uppfattningen att det är svårare att ställa frågor än att besvara dem. I detta avseende kan studenter utgöra en resurs genom att vara de som ställer frågor.

I BÖRJAN AV den gångna sommaren hölls den tredje Tanumkonferensen om kunskapsbildning vid Göteborgs universitet.

Vid den första konferensen, Tanum 1, 1996, presenterades idén om kunskapsbildning som ett enande begrepp med vilket universitetets skilda roller skulle kunna beaktas. En bärande idé var att se forskning och studenters lärande som aspekter av ett gemensamt fenomen, som benämndes kunskapsbildning.

Under den andra konferensen, Tanum 2, 1998, diskuterades John Bowdens och Ference Martons bok ”The University of Learning”, där idéerna om kunskapsbildning presenteras och utvecklas, i första hand ur den vetenskapliga pedagogikens perspektiv, men också med tydlig influens från vetenskapsteoretiker som T. Kuhn och N.R. Hanson.

Den senaste konferensen, Tanum 3, inriktades på att diskutera hur kunskapsbildningsidéerna skulle kunna omsättas i praktiken. Man diskuterade exempelvis hur studenter skulle kunna ses som forskare. Denna idé verkade för många svår att förstå med de traditionella uppfattningarna om vetenskapens natur.

Det fanns en rimlig skepsis mot att betrakta studenters lärande som en form av forskning.

Vi måste ställa frågorna: vad innebär det att lära sig något och vad innebär det att forska? Dessa frågor studeras inom vetenskaper som pedagogik, idé- och lärdoms historia, vetenskapsteori

FOTO: ALAIN ENSSON

MATS MARTINSSON

universitetslektor
Institutionen för matematik och datavetenskap

m fl – ämnen som har varit väl företrädda vid Tanumkonferenserna.

Resultatet av forskning inom dessa ämnesområden visar att begreppen är mycket komplexa och uppvisar en rad olika aspekter. Detta kunde varit föremål för ingående diskussioner med den församlade expertisen. Men det skedde inte i någon märkbar omfattning. Skilda uppfattningar och aspekter av forskning och lärande lämnades oprobematiserade.

Åter till Einsteins uppfattning att det är svårare att ställa frågor än att besvara dem. Ett exempel är ”den optiska yxan”. Inom ämnet elektromagnetik på Chalmers har man vid några tillfällen låtit några studenter, som läst en avancerad kurs i elektromagnetik, en dag i veckan arbeta ihop med en forskargrupp.

I ett sådant sammanhang förekom mätresultat i form av kurvor. Dessa hade, trots att de inte var perfekta Gausskurvor, betraktats som sådana. Kulturen hade uppfattat och talat om dem som Gausskurvor och därigenom hade en föreställning sedimenterats om att detta var avbilder av perfekta kurvor – en platonisk uppfattning.

Men när studenterna såg dessa kurvor frapperades de av att de verkade vara tillplattade eller eventuellt ha en liten grop på toppen. Efter en tids diskussioner om karaktären hos dessa gropar och vad de berodde på, utvecklades en metod att studera dessa kurvors defekter.

Det skulle visa sig att groparna berodde på att man inte hade en utan två överlagrade Gausskurvor som var något förskjutna relativt varandra.

Man hade upptäckt ett fenomen som senare vidareutvecklades i samarbete med de etablerade forskarna och presenterades vid en vetenskaplig konferens. Fenomenet fick namnet ”den optiska yxan”.

Jag har förhoppningen att Tanum 4 kommer att föregås av intensiva diskussioner om innebörden av de ovan nämnda begreppen och ge rum för en djupgående analys av dessa frågor.

Mer rabatt och fler fria timmar

UTBRÄNDHET ÄR LIKA med kronisk stress. Till slut orkar kroppen inte längre.

Men fysisk aktivitet, i kombination med mental träning, kan vara ett första steg att komma ur den onda cirkeln.

På Fysiken finns hjälp att få, menar David Horn, som är verksamhetsansvarig. Där kan GU-anställda träna gratis vissa timmar i veckan eller köpa ett X-kort för 250 kronor per termin för att träna på andra ställen än Fysiken och på andra tider.

Det går också att anmäla sig till kurser i Aikido, Qi Gong, Kung Fu, Yoga, avspänningsgymnastik och virtuell stresshantering.

Nytt för i år är att anställda kan köpa ett Kombikort för endast 1 300 kr, vilket gäller som inträde till Fysikens gym och för cirka 250 gruppaktiviteter. Då kan man i prin-

cip göra det mesta. Beloppet dras på lönen och kortet måste beställas hos personalavdelningen centralt.

– Det handlar om att komma hit första gången. Vi har i stort sett allting, det gäller bara att hitta sin grej, säger David Horn, som vill uppmana de som känner sig lite osäkra att boka tid för instruktör.

Fysiken har precis startat ett nytt projekt för att få fler anställda att börja motionera.

– Vi har ett stort utbud av kurser i orientaliska kampsporter som t ex Kung Fu och Qi Gong. Det är motionsformer som förenar både fysisk aktivitet och mental träning.

Eftersom det har blivit en fördubbling av GU-besökare till Fysikens aktiviteter har antalet gratis-timmar i år utökats, även på morgonen. Fast flest tider är det mellan 11-13. Den populära vattengymnastiken

ges fortfarande två timmar per dag, måndag till torsdag.

Personalkort ger även rabatt på massage och sjukgymnastik.

– Om man har problem med t ex axlar och rygg, skall man i första hand kontakta Företagshälsövården Feelgood, som remitterar vidare till Fysiken för 10-veckors individuellt upplagd träning. Denna sk rehabilitering är kostnadsfri för patienten och ingår i ett avtal mellan företags-hälsövården och Fysiken.

– Man kan också vända sig direkt till vår sjukgymnastikpraktik. Då betalar man patientavgiften på 80 kr. Våra sjukgymnaster kombinerar oftast fysisk träning med konventionell sjukgymnastik samt vid behov med akupunktur och elterapi.

Mer information om Fysiken hittar du på hemsidan: <http://fys.gfs.gu.se/>

Gästprofessor som tar ställning

– Forskare kan ibland ha en perspektivlös och gnällig inställning till journalister. En tidningsartikel kan och ska bli rätt, men man måste leva med att tidningar förenklar.

Det anser Pär-Arne Jigenius, nyutträd gästprofessor i journalistik och avgående pressombudsman, PO.

HAN SÄGER att han talar av egen erfarenhet som publicist.

– Det gäller inte bara forskare.

Specialister över huvud taget anser att det blir mycket fel när journalister tar sig an deras specialområden. Frågan man måste ställa sig är om det blir allvarliga fel? Vissa sakfel måste det bli i dagstidningar med den ständiga produktionshetsen.

Pär-Arne Jigenius beskriver skillnaden mellan journalistik och forskning:

– Forskning går på djupet, journalistik på bredden. Man kan inte beskriva någonting kortfattat och få med alla nyanser och facetter. Men kravet på korrekthet är det samma.

Pär-Arne Jigenius jobbade på GT i nästan tjugo år. Det märks, under intervjun gör han sig återkommande till talesman för kvällspresen.

– Det är svårare att göra bra ifrån sig i den folkliga tidningen, tabloiderna. Den kräver en större pedagogisk insats än elitidningen.

Det är angeläget att forskningen populariseras och görs begriplig, tycker Pär-Arne Jigenius. Han säger att han som tidningsman själv många gånger har försökt medverka till att

”otillgänglig information gjorts tillgänglig”.

Hans bana som reporter blev visserligen inte särskilt lång. I slutet av 1960-talet hamnade han på Handels-tidningen.

– Det var en respekterad tidning, betonar Pär-Arne Jigenius. Jag rekryterades för mina ekonomiska kunskaper.

Pär-Arne Jigenius är en mycket behärskad man. Stram och knarrig som nitbilden av gammaldags kärva redaktörer. Han väljer sina ord med

FOTO: EVA STÖP

FOTO: EVA STÖP

Pär-Arne Jigenius tänker bland annat diskutera nya faror som nättidningarnas pressetiska övertramp.

stor omsorg och det är näst intill omöjligt att lura honom till spontana eller personliga svar. Men man anar ibland en torr och spjuveraktig humor bakom svaren.

Pär-Arne Jigenius framhåller att han fick jobb innan studierna var klara. Men han såg till att bli klar med studierna.

– Jag gör inte som Göran Persson och många andra – skryter med en oavslutad trebetygsuppsats.

Titeln Gästprofessor förpliktigar säkert. Pär-Arne Jigenius betonar att Handels på 1960-talet var en elit högskola. Och att examensuppsatsen kom ut i bokform.

– Den handlade om fasta bokpriser och debatterades flitigt på ledarsidorna.

Pär-Arne Jigenius säger att han tilltalades av att uttrycka åsikter, att ta ställning. Därför hamnade han snabbt på ledarredaktionen vid Handels-tidningen.

1972 utsågs han till chefredaktör på GT av Handelstidningens styrelse. Där stannade han till slutet av 1980-talet. Efter en period som chefredaktör på GP i början av 1990-talet

blev Pär-Arne Jigenius Allmänhetens pressombudsman, PO, 1993.

Jobbet som PO innebar ibland kontakter med chefredaktörer. Pär-Arne Jigenius ringde upp efter snedsteg, ibland för att diskutera en ny och mer korrekt publicering.

Måste man inte vara lite av psykolog för att klara av sådana samtal?

– För det mesta kunde vi komma fram till en vettig lösning ganska snabbt. Fakta talade ju ofta för sig själva. Enstaka gånger gick det prestige i frågan och chefredaktören blev blockerad.

Kvällstidningarnas chefredaktörer och ansvariga utgivare blir sällan överrumplade av kritik och anmälningar till PO, poängterar Pär-Arne Jigenius.

– Kvällstidningarna vet när de är vid gränsen för vad som är pressetiskt tillåtet. De vill också ligga nära gränsen. Landsortstidningarna vet ofta inte om när de är ute i minfalten, många blir överraskade och ledsna eftersom de många gånger har handlat av okunskap och aningslöshet.

I dag har kvällstidningarna lugnat ner sig efter de turbulenta uppköpen för fem-sex år sen. Anmälningarna

Händelserik höst i Universitets-TV

Studier i tv-soffan, vetenskapsmagasin och EU-serie. Universitets-TV är igång igen och har flera nyheter att krydda hösten med.

I HÖST HAR Universitets-TV ett delvis nytt magasin, "Vetenskap i väst". I programmen presenteras varje vecka aktuella doktorsavhandlingar och forskningsresultat vid Göteborgs universitet. Programmet tar också upp mycket av den forskning som sker i det tysta vid universitetet, inom alla ämnesområden, i reportage, studiosamtal och diskussioner.

Nya programledare

Anette Carlsson och Sara Hellman Andersson har tagit över efter Annika Koldenius som är barnledig. Anette Carlsson, med mångårig erfarenhet från SVT, är programledare för "Vetenskap i väst". Sara Hellman Andersson, som bland annat har arbetat på SVT:s "Tvårsnytt", leder det aktuella magasinet (där "Vetenskap i väst" är en del) som visas i Öppna Kanalen och i universitetets kabel-tv-nät.

Göteborgs ekonomiska historia

Programserien, som fick stor uppmärksamhet i våras, är nu stommen i en distanskurs med samma namn. 30 personer är anmälda till kursen. De sex historieprogrammen kan

också följas som en fristående serie. Programmen kan också ses när som helst på Internet – se www.gu.se/universitetstv. De finns nu också på videoband, som säljs på Universitetshörsalen.

EU för västsvenskar

Senare i höst kommer en programserie om EU – ett samarbete mellan Universitets-TV, Centrum för Europaforskning och Folkuniversitetet. Vad är egentligen Europa, hur uppstod EU och vad innebär det europeiska samarbetet?

Programmen ger perspektiv på vad EU betyder för oss västsvenskar, inför det svenska ordförandeskapet och toppmötet i Göteborg.

Universitetets egen kanal

Universitets-TV månår om att spegla verksamheten inom universitetet. Det är inte alltid lätt att snappa upp allt som händer på en så stor arbetsplats. Hjälp gärna till – berätta vad som händer och kom med idéer till reportage!

Som tidigare sänds Universitets-TV i flera kanaler, i Öppna kanalen, i SVT Väst och i universitetsnätet. Läs mer på www.gu.se/universitetstv.

CECILIA ANDERSSON EDWALL
red sekr

Nya programledare: tv Anette Carlsson känd från SVT, och Sara Hellman, som bl a har arbetat på SVT:s Tvårsnytt.

Notis

Rosenberg om journalistik

I ÅR HAR publicisten och tidskriftsredaktören Göran Rosenberg föreslagits till hedersdoktor vid samhällsvetenskapliga fakulteten. Med anledning av denna utnämning kommer han att hålla en föreläsning på statsvetenskapliga institutionen den 21 oktober. Titeln på föredraget är "Journalistik och demokrati".

Dagen därpå utses han till hedersdoktor vid GU.

Tid: Fredagen den 21 oktober kl 15.00-16.30

Plats: Lokal B009, Statsvetenskapliga institutionen, Sprängkullsgatan 19.

GU JOURNALEN 6 | 00 19

felaktigheter skvalpar omkring på nätet och fortplantar sig till tryckta tidningar. Kanske vet man inte heller alltid vem som är ansvarig utgivare. En nättidning har ju pressläggning varje minut. Det ökar risken för felbedömningar. Men en nättidning kan gå in och ändra ett fel när som helst, medan en dagstidning måste vänta med en rättelse till nästa dag.

Så frågar jag om han själv gjort någon tabbe, kört ett löp han ångrar.

Pär-Arne Jigenius ser sammanbiten ut och det dröjer länge innan han svarar. Först efter påtryckningar säger han:

– Det kan ju komma in en bildtext från en redigerare som överraskar alla. Så finns det också de fall då ledningen diskuterar ytterst ingående inför en publicering. Då har man ett aktivt ansvar.

Han berättar om när GT publicerade en förteckning över sjukvårdspersonal som anmälts till sjukvårdens ansvarsnämnd. Även lägre personal kategorier tvingades skämmas offentligt för sina misstag.

– Det var nog ett missriktat nit. Sjukvårdspersonal utan ledande ställning har ju inte samma konsumentintresse som en klinikchef.

Publiceringen klandrades av PO. Pär-Arne Jigenius kommer sen på en vågad publicering, en publicering som han med egna ord beskriver så här: "Den visade att en utgivare ibland har anledning att medvetet bryta mot det formella regelverket".

– För att balansera, och det tycker jag man ska göra. En läkarstudent som var alldeles i början av studierna förfalskade receptblock. Han startade en blomstrande läkarpraktik i Göteborg och naturligtvis drog han in ordentligt med pengar eftersom han var snabb med receptblocket.

– Vi hängde ut honom i GT med namn och bild. Det var emot de dåvarande pressetiska reglerna eftersom det straff studenten kunde få var lägre än två år. Men vi ansåg att hänsynen till patienterna som drabbades var viktigare än hänsynen till studenten. Vi hade också risikerat att oro patienter som inte visste vem den fuskande läkaren var.

Publiceringen blev en fjäder i hatten.

Fallet anmälades nämligen till PO, men friades i PON.

PETER OLOFSSON

till PO rörande kvällspresen har minskat.

Antalet anmälningar till PO skiftar annars inte så mycket över tid, men en förändring är att färre tidningar fälls i dag.

Pär-Arne Jigenius beskriver läget i journalistiken som relativt gott.

– Men det finns en tendens till att sakfelen blir grövre i dag. Skvallertidningarnas material blir också allt grövre och hårdare.

Ett vanligt skäl till att folk gör en anmälan till PO är att de känner sig utpekade. Exempelvis ska inte ett sjukvårdsbiträde eller en socialsekreterare som fällts i sjukvårdens ansvarsnämnd behöva figurera med namn i tidningen eftersom det saknas "konsumentintresse".

Människor hör också av sig till PO när de inte har fått bemöta kritik. Samtidigt bemötande är A och O i de pressetiska regler som Pressens opinionsnämnd, PON, utgår från.

Om dessa orosmoln och om nättidningarnas pressetiska övertramp, tänker Pär-Arne Jigenius undervisa vid institutionen för journalistik och masskommunikation.

– Det finns en uppenbar risk att

UB har bytt biblioteksdatasystem

Den 21 augusti togs Nya GUNDA i bruk.

I nya webb-GUNDA kan du göra följande: Du kan använda enkel eller avancerad sökning samt spara sökresultat i en kundkorg och skicka dem med e-post, skriva ut dem eller spara till fil.

Du kan också se vilka böcker du har till låns och förnya dina lån.

Du kan beställa tillgängliga böcker, dvs böcker som står på sin plats på hyllan, och köpa på utlånade böcker. Mer information om beställning/ kö hittar du på GUNDA:s informationssida: www.ub.gu.se/gunda/

Nya lånekort

Nya lånekort av "kontokortsmodell" introduceras i samband med det nya systemet. De gamla lånekorten fungerar naturligtvis fortfarande.

Miljöbibliotek

Miljöbiblioteket, institutionsbibliotek för tillämpad miljövetenskap, integreras med Botaniska biblioteket som från och med nyår kommer att byta namn till Biblioteket för botanik och miljö.

UB:s äldsta biblioteksbyggnad hundra år!

Den 6 oktober är det 100 år sedan det vackra huset som nu rymmer KTB – Kurs och tidsningsbiblioteket på Vasagatan 2A, invigdes. Huset byggdes för Göteborgs stadsbibliotek, som var Göteborgs Högskolas bibliotek – sedan 1961 Göteborgs universitetsbibliotek. 1954 var huset för trångt och biblioteksverksamheten flyttades till det nybyggda huset vid Näckrosdammen. Under några år var Samskolan inhyst i huset på Vasagatan och mycket av den ursprungliga inredningen försvann. 1994 startades en omfattande renovering och ett år senare invigdes KTB.

BIRGITTA STEVINGER
informationsbiblioteket

Kyrkan i högskolan föreläser

VEM FÅR VI ÄTA? En mässa om djurens värde och mänsklig värdighet.

Så där provocerande kommer de gudstjänster att vara som ska hållas i Hagakyrkan i höst.

– Årets tema är kött, berättar Fredrik Ivarsson, en av högskolepräster. Det är ett ord som väcker många associationer. Det handlar om vad man bör äta, om kött och förgängelse, men också om Ordet som blir kött.

GU först med akademisk litteratur på nätet

Det är snart dags för en ny testperiod. Under två veckor i oktober får alla anställda och studenter vid GU gratis tillgång till ca 20 000 elektroniska akademiska böcker.

STRAX FÖRE MIDSOMMAR fick universitetet för första gången testa tekniken under två veckor. Det var kanske inte den idealiska testperioden, men då kunde alla som hade tillgång till GU:s datanät läsa och låna hem akademisk litteratur gratis via UB:s hemsida.

– Det fungerade alldeles utmärkt, men jag vet inte hur många som provade gratisläsningen då. Nästa gång ska vi utvärdera satsningen bättre, säger Mats Cavallin, chef för UB:s Digitala bibliotek.

De elektroniska böckerna är ett led i en satsning som ska göra UB än mer virtuellt. Göteborgs universitet är tidigt ute i denna utveckling, menar Mats Cavallin, troligen en av de första i Europa som testar tekniken.

UB får tillgång till böckerna via det amerikanska företaget NetLibrary, som är helt dominerande på marknaden när det gäller modern elektroniskt tillgänglig engelskspråkig akademisk litteratur. I arkivet finns i dag ca 20 000 elektroniska böcker, men antalet titlar beräknas öka med 15 000 per år.

Det finns många fördelar med akademisk litteratur på nätet, menar Mats Cavallin. Böckerna finns tillgängliga dygnet runt. Man behöver inte längre gå till biblioteket när man vill få tag på en bok. Det räcker att klicka in på UB:s hemsida, låna boken och distri-

butionen tar bara några sekunder.

Du kan kopiera och föra anteckningar i texten, och de sparas i din dator till nästa gång du lånar boken. Varje bok är som en databas. Det gör att du kan söka efter ord och begrepp utan att behöva skumma igenom hela boken.

– Först distribuerade vi databaser och sedan elektroniska tidskrifter. Nu kommer den tredje vägen – de elektroniska böckerna. Det är i och för sig inget nytt med elektroniska texter på nätet, men de elektroniska böckerna är helt enkelt den nyare förlagslitteraturen som nu på bred front kommer ut även elektroniskt.

Att de elektroniska böckerna blir allt vanligare beror på att copyrightproblematiken är löst. När biblioteket köper in en bok tillkommer avgift för access. Högst en person kan läsa varje bok åt gången och genom spärrar går det inte att skriva ut mer än ett mindre antal eller använda boken längre än lånetiden.

Idén med NetLibrary är mycket enkel. Efter det att biblioteket har köpt in boken kan den lånas ut i exempelvis 24 timmar. Låntagaren registrerar sig och sedan är det bara att tanka hem boken till den egna PC:n genom ett särskilt program. Men det går också att titta i boken en kvart utan att registrera ett lån.

Mats Cavallin ser inga begränsningar med den nya tekniken, men oroas över vad som kommer hända med läsningen på sikt.

– Det finns en risk för slappläsning. Vad händer när vi bara läser vissa stycken och söker efter ord – i

stället för att läsa i en följd? Helheten i texter kan gå förlorad. På sikt kan det nya läsesättet påverka vårt sätt att tänka.

Testperioden är visserligen gratis, men om universitetet bestämmer sig för att satsa på elektroniska böcker kommer det att bli dyrt. Bara inträdesbiljetten går på en halv miljon, men i det paketet ingår 500 böcker. Därefter kan UB köpa in böcker styckvis.

– På sikt hoppas jag att vi kan samarbeta med andra universitet och högskolor om inköp av böcker – på samma sätt som vi gör i dag med elektroniska tidskrifter.

Men att tvingas läsa direkt från skärmen kan nog fortfarande avskräcka en del, tror Mats Cavallin.

– Folk tyckte inte om att läsa mikrofilm på skärmar och det blev inte den succé som många väntade sig på 40-talet. Men datorskärmarna kommer att bli bättre, lättare och billigare. Då blir det nästan samma sak som att läsa en vanlig bok.

ALLAN ERIKSSON

FAKTA/Elektroniska böcker

Testa att låna hem akademisk litteratur över nätet. Den 9-16 oktober kan alla som är anslutna till GU:s campus och Telenordia använda NetLibrary via UB:s hemsida. För att låna en bok måste man först skapa lösenord och användar-id, vilket görs på följande adress: <http://www.netlibrary.com>

Notiser

Hörnan säljer kursen i ekonomisk historia

FÖR DEN SOM inte har hunnit följa den uppmärksammade TV-serien om Göteborgs ekonomiska historia finns det hopp. Universitets-TV har nämligen gett ut tre videokassetter som innehåller alla sex programmen. Tre forskare från den ekonomisk-historiska institutionen lotsar tittaren genom historien från stadens grundläggning på 1600-talet och fram till våra dagar. Paketet kostar 300 kr (240 kr exkl moms) och finns att köpa i Universitetshörnan.

Men Universitetshörnan vid korsningen Vasagatan/Götabergsgatan är mer än bara GU-shop. En av uppgifterna är att sprida information om universitetets kalendarium vad gäller öppna föreläsningar, utställningar

och konserter. Därför tar Universitetshörnan tacksamt emot affischer, flyers och tryckta program över vad som är på gång under läsåret.

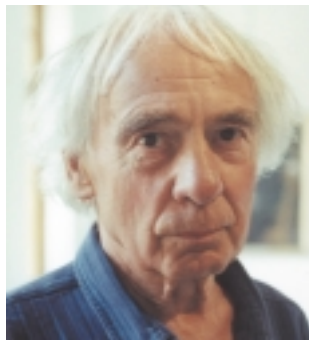
Besökare ur allmänheten tar gärna med sig material hem – var så säker! E-post: visitorcenter@adm.gu.se. Tel: 031-773 54 00. Webb: visitorcenter.adm.gu.se.

Psykolog får titel

PROFESSOR EMERITUS Knut Larsson vid psykologiska institutionen har av Frankrikes president tilldelats titeln Riddare av franska hederslegionen. Det är Frankrikes förnämsta orden och Knut Larsson var i år den ende svensk som hedrades på detta sätt. Knut Larsson studerar sexuellt beteende hos djur samt sambandet mellan arv och miljö.

Han kom till Paris redan 1949 som

student. Sitt forskningsområde, biologisk psykologi, har han i stor utsträckning utvecklat i Frankrike. För fem år sedan utnämndes han till hedersdoktor vid l'Université Paris XIII.

Knut Larsson

FOTO: ALLAN ERIKSSON

Karl-Henrik Robèrt får grönt nobelpris

Vi håller på att ramla ner i en trätt där vi får allt mindre manöverutrymme. Men vi kan välja att röra oss mot trattens öppning i stället för att slå emot dess väggar.

Det menar Karl-Henrik Robèrt, adjungerad professor vid avdelningen för fysisk resursteori vid GU. I oktober åker han till Japan för att ta emot "The Blue Planet Prize", miljövärldens motsvarighet till Nobelpriset.

Karl-Henrik Robèrt får miljövärldens motsvarighet till Nobelpriset.

KARL-HENRIK ROBÈRT får priset för sitt arbete inom "Det naturliga steget", en stiftelse han grundade 1989, och för arbetet på institutionen för fysisk resursteori.

Stiftelsen rönt stor uppmärksamhet i Sverige då man skickade ut broschyrer och kassetband till 4,3 miljoner hushåll och skolor för att berätta om hållbarhet. Man arrangerar också årligen en miljö tävling i kung Karl XVI Gustafs namn.

– Syftet med stiftelsen är att slå en bro mellan vetenskap och forskning å ena sidan och beslutsfatta-

re i politik och näringsliv å den andra. Ekonomiska intressen och miljöintressen är inte nödvändigtvis motsatta. När naturtillgångar i skogarna, havet och inom jordbruket förstörs måste man lägga ner större och större kostnader för att ändå få samma skörd eller fångst. Miljöförstörelse är alltså i det långa loppet oekonomiskt.

I det hållbara samhället gäller följande: att miljön inte utsätts för ständigt ökande koncentrationer av ämnen som utvunnits ur jordskorpan eller som samhället producerat och att miljön inte oavbrutet utsätts för nedbrytning till exempel på grund av överskördning. Samtidigt är mänskliga behov tillfredsställda överallt i världen. Genom att på detta sätt skapa en översiktlig beskrivning av hållbarhet på principiell nivå har det varit möjligt att utveckla andra principer för hur hållbarhetsfrågorna kan hanteras mer strategiskt.

– Jag är särskilt glad över motiveringen till priset där man betonar tre saker: att det handlar om en vetenskapligt framtagen modell som visar hur man kan planera för hållbarhet på ett strategiskt sätt. Man har fäst avseende vid att modellen utvecklats systematiskt i praktiken under snart tio år. Och man har uppmärksammat att "Det naturliga steget" finns i åtta länder, förutom i Sverige, även i

Australien, England, Nya Zeeland, Kanada, USA, Sydafrika och Japan. Snart kommer det att finnas också i Israel.

Karl-Henrik Robèrt är från början cancerläkare och forskare och har varit verksam vid Huddinge sjukhus och Karolinska institutet. Miljöintresset var först något han ägnade sig åt på fritiden.

– Men när jag hade börjat arbeta med "Det naturliga steget" måste jag till slut inse att jag inte samtidigt kunde fortsätta som läkare. Det var en mycket smärtsam insikt för mig eftersom cancerläkare var något som jag alltid drömde om att vara.

The Blue Planet Prize är instiftat av den japanska stiftelsen The Asahi Glass Foundation. Det är nionde gången som priset delas ut och förutom Karl-Henrik Robèrt får även den amerikanska forskaren Theodora E. Colborn pris.

Priset är på 50 miljoner yen, cirka 4,1 miljoner kronor, och kommer att doneras av Karl-Henrik Robèrt till en fond för de mer svårfinansierade delarna av "Det naturliga steget".

– Det tar två år att etablera sådan här kompetens i ett nytt land. Det är ett fruktansvärt slitsamt arbete och den nya fonden är till för underlätta detta arbete för mina medarbetare i andra länder.

EVA LUNDGREN

Praktfull invigning av nordtysk barockorgel

Det var inte bara de församlade i Örgryte nya kyrka som kunde följa den praktfulla invigningen av den nordtyska barockorgeln i augusti.

Invigningen sändes också direkt över hela världen via Internet.

OCH VÄRLDEN HAR LÅTIT HÖRA AV SIG.

– Vi har fått oerhört mycket e-post från människor som lyckönskar oss, alla är väldigt positiva. Och det har skrivits om oss i internationell press, uppmärksamheten är nästan överväldigande, berättar Henrik Tobin på Göteborg Organ Art Center.

Det har tagit tio år av forskarmöda att få orgeln färdig. Bland annat har man varit tvungen att bygga om Örgryte nya kyrka för att få bättre akustik och totalrenovera kyrkorummets interiör.

– Projektet har varit i högsta grad tvärvetenskapligt med samarbete mellan GU och Chalmers. Framför allt har piporna stått i centrum för forskningen. Varför klingar bevarade orgelpipor från barocktiden bättre än nya pipor gjorda på liknande sätt? Vilket material användes, vilka mått och proportioner låg till grund för pipverket, vilken betydelse hade luftförsörjningen för klangen?

Vid invigningen spelade projektledaren Hans Davidsson, för tillfället klädd som 1600-talstonsättaren Vincent Lübeck, och orgelprofessor Harald Vogel. Uta Güttler dansade och prinsessan

Désirée slog på pukan för att officiellt annonsera att orgeln var invigd.

– För den som är intresserad av orgelprojektet finns en populärvetenskaplig bok att köpa bl a i Orgelakademiens information: "Orgelmästarnas hemligheter spåras: Visionen, vägen och målet".

Självklart stod den nya orgeln i centrum även för årets orgelakademi som hölls den 5-18 augusti. Bland annat spelade den legendariske organisten Gustav Leonardt nordtyska verk från tonsättare före Bach, och Hans-Ola Ericsson framförde sin nyskrivna orgelmässa "De fyra varelsernas amen".

– Akademin blev fantastisk, en oerhörd succé för Göteborgs universitet, Musikhögskolan, GOArt och Chalmers. Akademin hade cirka 250 deltagare, varav 70 orgelbyggare och 40 forskare. Sammanlagt fanns här representanter för 21 länder, bland annat USA, Japan, Sydkorea, Sydafrika, Tyskland och Holland, säger Henrik Tobin.

Både orgel och akademi ingår i EU-projektet ORSEV – the organ as a symbol of the European vision.

EVA LUNDGREN

Nu kan alla intresserade följa rekonstruktionen i den rikt illustrerade boken med titeln "Orgelmästarnas hemligheter spåras. Visionen, vägen och målet". Boken finns även på engelska och säljs i Universitetshörsnan för 100 kr (80 kr exkl moms).

INSÄNDARE

Mogen för utbränning?

MED BESTÖRTNING läser jag i förra numret av GU Journalen att det finns risk att universitetet kan komma att bränna ut många av sina anställda I FÖRTID.

När anses man vara mogen för att brännas ut?

GUNILLA LEANDER, 58 år
Nationalekonomiska institutionen

"Allt universitetet gör är förträffligt"

JAG SKULLE hemska gärna vilja bidra till diskussionen. Men sedan jag inhämtade, i GU:s kriterier för lönesättning, att lojalitet med universitetet är en viktig faktor har jag dock intet annat att skriva än att allt vad universitetet säger och gör är alldeles utomordentligt förträffligt och omöjligt kan förbättras. Och det blev ju ganska monotont att läsa, eller hur?

Underdånigast
JERKER JÄRBORG
Institutionen för svenska språket

Skriv till GU Journalen!

Häftiga diskussioner vid kaffebordet? Protester, debatter, kritik och beröm? Skriv om det som berör dig på universitetet eller svara på andras inlägg.

På GU Journalens insändarsida har du som anställd möjlighet att göra din röst hörd. Skicka din insändare per e-post till: gu-journalen@gu.se. Men skriv kort och kärnfullt, helst inte mer än 350 ord, max 450 ord. Uppge namn och institutionsadress. Redaktionen förbehåller sig rätten att korta manus. Manusstopp för nästa nummer är den 25 oktober.

Gäller det längre debattartiklar och inlägg hänvisar vi till GU:s elektroniska debattforum på adress: <http://debatt.adm.gu.se>

Låt diskussionen leva!

Tar Humanistdagarna fakultetens alla krafter i anspråk?

2001 ÄR DET Europeiska språkåret. Det kommer att innehålla två huvuddelar: dels en informationskampanj, som skall täcka hela Europa, dels samfinansiering av projekt på alla nivåer, från lokalt till paneuropeiskt, som rör bl a språkinläring och språklig mångfald men även projekt som i vid bemärkelse ökar medvetenheten om den språkliga och kulturella mångfalden i Europa, ex vis konstnärliga arrangemang och kulturaktiviteter med en språklig dimension.

Informationskampanjen utgör ett led i förberedelserna inför utvidgningen av EU. Som bekant är Sverige ordförandeland första halvåret

2001; utvidgningen står högt på den svenska agendan för ordförandeskapet.

Av språkårets totalbudget om 70 miljoner kr anslår man 36 miljoner kr för projekt. Första ansökningsomgången löper ut om mindre än två veckor, den andra och sista, om fyra månader.

Eftersom jag de senaste veckorna mött projektförberedelser utanför universitetet, undrar jag naturligtvis, inte minst som tidigare fakultetssekreterare hos humanisterna under ett decennium: Hur förbereder vi oss för språkåret? Såvitt jag kan finna, nämns det i dag överhuvudtaget inte på humanistiska fakultetens hemsida,

som domineras av de årliga två s k Humanistdagarna, eller på universitetets webbplats i övrigt.

Nog för att språken i Europa inte förefaller utgöra ett, vad skall man säga? prioriterat område vid universitetet bl a med tanke på den nedlagda utbildningen i finska, men är det ändå inte synd att låta tågen gå förbi? Det tycks vara en formidabel illustration till John Milton: "They also serve who stand and wait".

CLAES HJERTMAN
Rektorsämbetet

Universitetsdirektören har inte gett klara besked

NEJ, BJÖRN JÄR BUR, i varje fall har inte alla Lärarutbildningsnämndens ledamöter varit underrättade om de diskussioner som pågått under ett års tid om att lägga ner LUN och inrätta ett annat organ för att styra lärarutbildningen vid GU (GU Journalen 5/00).

Lärarutbildningskommittén (LUK) föreslog att ett organ ungefär motsvarande LUN skall finnas för den nya lärarutbildningen. LUN:s ledamöter kunde inse att förändringar av nämndens sammansättning borde ske. Rektor informerade om en akademi för lärande, men inte om att LUN därmed skulle försvinna. Propositionen rörande den nya lärarutbildningen har gått på LUK:s linje.

De ledamöter som valts, däribland undertecknad, i enlighet med beslut av GU:s styrelse 1997-01-31 skulle avgå 2000-06-30. I mars vidtog LUN åtgärder för val. Fakulteterna lämnade förslag på ledamöter i valberedning.

I början av maj meddelar huvudföredragande i LUN, att hennes förordnande inte skulle komma att förlängas. Den 15 maj informerar vicerektor för lärande och kunskapsbildning – också ledamot i LUN! – att lärarutbildningen i framtiden skall skötas av en styrgrupp, där lärarrepresentanterna utses av rektor.

Den 21 juni informerar Björn Järbur nämnden att GU:s styrelse beslutat förlänga LUN:s mandat fram till dess ny Högscolelag träder i

kraft, att mandatet inte längre, som tidigare, gäller policyfrågor och att man förutsätter att ledamöterna sitter kvar.

Detta är inte att ha varit underrättad i ett års tid.

Till sist: Varför har jag universitetsstyrelsens förtroende? Huvudföredragandes uppgifter styrdes av de beslut jag har varit med om att fatta i LUN. Ansvarsfördelningen förefaller minst sagt oklar. Hur vet jag att mina kolleger, som en gång valde mig, har fortsatt förtroende för mig?

MARGIT WERNER
Institutionen för geovetenskaper

Replik: Oförutsedda händelser bakom informationsmiss

INFORMATION ÄR EN av de svåraste frågorna i en stor organisation. Organisationen har tidigare varit otidlig med oklara mandat för olika personer. Organisationsfrågorna arbetar vi intensivt med för att finna bättre lösningar.

Informationen om LUN:s framtida roll har som Margit så riktigt påpekat varit otidlig. Det beror till del på vad som ovan sagts men också till del på att statsmakterna på den nationella

nivån har bestämt sig för att gå in med en detaljstyrning som ingen kunde förutspå. Vi blev helt enkelt tagna med överraskning när man i lärarutbildningspropositionen föreslog att ett särskilt organ skulle inrättas för lärarutbildning och anknyten forskning och forskarutbildning. "Proppen" var planerad mycket tidigare än när den kom och vi blev försenade med vårt arbete baserat på detta.

Det är alltid olyckligt när medarbetare känner sig dåligt informerade eller vilseledda. Det bästa man kan hoppas på i en lärande organisation är att man tar till sig misslyckanden för att lära sig inför framtiden.

BJÖRN JÄR BUR
Universitetsdirektör

Den nya lärarutbildningen välkomnas inte

I JUNINUMRET av GU Journalen finner man en artikel med titeln "GU välkomnar en mer flexibel lärarutbildning". Titeln syftar på lärarutbildningspropositionen och den som på detta djärva sätt görs (eller gör sig?) till talesman för hela universitetet är Mikael Alexandersson, sekreterare i den utredning som ligger till grund för propositionen. Ingen annan representant för universitetet intervjuas i artikeln och det är nog klokt, för propositionen är något av det fnoskigaste som vår redan hårt prövade skola hittills utsatts för.

Ett av huvuddragen i förslaget är att minska skillnaderna mellan lärare på olika nivåer. Detta skall delvis ske genom gemensam antagning, och gemensam examen för all lärarutbildning, och vad som till slut skall skilja en förskolelärare från en gymnasielärare antyds bara dunkelt. Ett annat huvuddrag är att andelen ämnesstudier i lärarutbildningen minimeras. Utbildningen

inleds med ett s k allmänt utbildningsområde om 60 poäng, där saker som "lärande" och "barn och ungdomars utveckling" kan studeras. Det följande blocket följs av en "inriktning" på 40 poäng som "kan vara ett traditionellt ämnesområde" men som tydligen lika väl kan vara "andra relevanta ämnen". Minst 10 av dessa poäng skall dessutom vara "verksamhetsförlagda" (d v s, förmodar jag, praktik) varför det här endast rymms högst 30 poängs traditionella ämnesstudier. Utbildningen avslutas med ett 20-poängsblock med specialisering som, återigen, "kan vara ämnesfördjupning" men lika väl något helt annat.

Den gemensamma grunden för alla sidor av reformen verkar vara att en lärare framför allt måste studera "lärandet" istället för något speciellt att lära ut. Det är därför ingen överraskning att propositionen kröns av ett förslag om kraftigt ökade resurser i det hittills ökända ämnet

"utbildningsvetenskap". Det nybildade vetenskapsrådet skall få äran att bidra med 120 miljoner om året i doggäva till ett nytt forskningsfält. Det rör sig här om en av de kraftigaste satsningarna i svensk forskningshistoria. Det nya ämnet kommer, i rådsanslag mätt, att bli större än traditionella ämnen som fysik, kemi eller biologi. Inte en skytt av tvekan om att all denna nya oprövade forskning kommer att bli framgångsrik märks. Tvärtom, "senast 2004 avser regeringen att initiera en genomgripande utvärdering för att utvärdera om lärosätena har avsatt tillräckliga resurser till detta område, att satsningen är riktig tas för självklart".

Jag tror inte att GU välkomnar denna reform. Jag gör det definitivt inte.

BO BERNDTSSON

Institutionen för matematik och datavetenskap

Vilket slags akademiskt ledarskap behöver vi?

EN INNEBÖRD i ett lärande universitet skulle kunna vara att vi för vår vardagliga verksamhet drar nytta av kunskapsutvecklingen. Jag vill därför bidra med ett starkt förenklat, sociologiskt sätt att se på det karismatiska ledarskapet. Kanske kan en diskussion i GU Journalen av olika slags akademiskt ledarskap ge ett bidrag till lärandeprocessen.

Situationen

En karismatisk situation karaktäriseras av att ett samhälle eller en organisation möter nya svårigheter och ofta fortsätter i gamla rutiner, trots att alltfler svårigheter uppstår. Inte sällan består svårigheterna, trots att en mängd omorganisering genomförs.

Framträdandet

Den första karismatiska ledaren, profeten, uppmärksammar svårigheten, formulerar ett problem och föreslår en lösning av problemet. Formuleringen kan råka vara trivial.

Problemformuleringen och den föreslagna lösningen ger ofta en aha-upplevelse, inte så sällan närbesläktat med en vision eller frälsningsupplevelse. Så är det! Så skall vi göra!

Rutiniseringen

Ifrån framträdandet utvecklas en social rörelse, till exempel en sekt, där problembeskrivningen kanoniseras. Framförallt renodlas problemlösningen i en svartvit teckning. Den rutiniserade karisman leds ofta av en översteprästm som uttökar profetens ord och organiserar genomförandet av visionen.

Urartningen

Inom samhället uppstår en delning i vi som är för och de som är emot. Lojalitet krävs mot visionen, profeten, prästen och kyrkan. Vanliga rationella samtal blir svåra att föra. Till exempel bemöts ofta uppriktiga frågor om problemformuleringen och lösningen som angrepp och skäl för att exkommunicera frågaren. Denne förs till det förtappade motståndsläget. I en inte ovanlig variant av urartningen utses någon som deltar i samtalet till syndabock.

För min del anser jag att ett lärande universitet åtminstone inte skall låta det gå därhän att karisman urartar.

BO G ERIKSSON

Sociologiska institutionen

Personalnytt

NYA PROFESSORER

Adrian Clarke, professor i växtmolekylärbiologi (fr o m 2001-01-01)
Bengt Magnusson, professor i oral mikrobiologi
Maude Wikström, professor i oral mikrobiologi
Michael Olausson, professor i klinisk transplantationskirurgi
Estiphan Panoussi, professor i arabiska
Gunnar Bergh, professor i engelska med språkvetenskaplig inriktning
Gösta Axelsson, professor i hygien
Kristina Luthman, professor i läkemedelskemi
Inger Lindberg, professor i svenska som andraspråk
Bengt Sandberg, professor i tyska
Olle Sjögren, professor i filmvetenskap
Beata Agrell, professor i litteraturvetenskap
Sally Boyd, professor i allmän språkvetenskap
Ulf Bjereld, professor i statsvetenskap
Nils Lycke, professor i klinisk immunologi
Eva Forsell Aronsson, professor i radiofysik

Nya adjungerade professorer

Docent Bengt Gustavsson, adjungerad professor i kirurgi

Docent Sabina Rak, adjungerad professor i allergologi
Docent Björn Fagerberg, adjungerad professor i klinisk kardiovaskulär forskning
Docent Lars Peterson, adjungerad professor i rekonstruktiv ledkirurgi
Docent Göran Karlsson, adjungerad professor i öron-, näs- och halssjukdomar med särskild inriktning på de allergiska sjukdomarna
Elisa Helland Hansen, adjungerad professor i keramikkonst
Docent Per Lundborg, adjungerad professor i nationalekonomi
Docent Gudrun Nyberg, adjungerad professor i allmän internmedicin
Docent Lars Frisén, adjungerad professor i neurooftalmologi

NYA DOCENTER

Maria Sundin, docent i teoretisk fysik
Gabriele Ferretti, docent i teoretisk fysik
Jan Swenson, docent i fysik
Jan Faergemann, docent i dermatologi och venerologi
Eva-Lena Tullborg, docent i geologi, med

inriktning mot mineralogi och petrologi
Magnus Karlsson, docent i fysik
Mikael Käll, docent i fysik
Gunnar Mårtensson, docent i lungmedicin
Ulla Sonn, docent i geriatrik med inriktning mot arbetsterapi
Ingegärd Eliasson, docent i naturgeografi
Jörgen Bogren, docent i naturgeografi
Martin Celander, docent i zoofysiologi

ÖVRIGA FÖRORDNANDEN

Ingrid Lomfors, föreståndare för Grundtviginstitutet
Eva-Maria Svensson, projektanställning som jämlikhetssekreterare på halvtid
Birgit Eriksson, högskolesekreterare vid Nationellt Centrum för Matematikutbildning, NCM
Britten Lindblad Ivarsson, institutionssekreterare vid statsvetenskapliga institutionen
Nina Johansson, institutionssekreterare vid psykologiska institutionen
Yvonne Garblad, institutionssekreterare vid psykologiska institutionen

FOTO: EVA S. ANDERSSON

Årets promotion äger rum i Svenska Mässans Kongresshall lördagen den 21 oktober kl 15.00, då 20 hedersdoktorer, 5 jubeldoktorer (50 år efter promotion) och 150 doktorer promoveras. I övrigt utdelas pris till pedagogiska pristagare samt mottagare av Ingabritt och Arne Lundbergs Forskningsstiftelses medalj.

GÄSTKRÖNIKAN

Den akademiska världen inspirerar också den kommunala

Vasagatan – en vanlig vardagsmorgon, på väg till jobbet, möts jag av en flod av studenter som hastar till föreläsningar och seminarier.

En hel stadsdel har syresatts, cafélivet blomstrar, samtal pågår, ständigt och överallt.

När jag var student på 70-talet var universitetet mer osynligt och präglade inte stadslivet på samma vis som nu.

För mig är universitetet en plats som jag alltid har lust att återvända till. En intellektuell fristad som ständigt lockar, med möjlighet till fördjupning och koncentration. Att bli totalt uppslukad av ett ämne och få ge sig ut på upptäcktsfärd. Nya insikter och ny kunskap som gör livet rikare, mer sammansatt, men också mer komplext, paradoxalt och motsägelsefullt.

Lusten att lära finns hos de flesta människor om inte en misslyckad skoltid har fördärvat den.

Utbildning är en av de viktigaste faktorerna när man vill arbeta för en bättre framtid, och tillgång till bra utbildning är avgörande för att Göteborg ska vara en stad där människor trivs med att bo.

Kultur och utbildning är tätt sammanlänkade. I den kulturpolitiska strategi som Göteborgs kommunfullmäktige antog 1998, sägs det att kulturperspektivet ska genomsyra alla politikområden och alla kommunala verksamheter på samma vis som ett miljötänkande eller en jämställdhetspolicy. Stadens strategi vill också främja medborgarnas kulturella kompetens för att motverka segregation och utanförskap.

Begreppet "kulturell kompetens" är hämtat från den franske sociologen Pierre Bourdieu. Den akademiska världen inspirerar också den kommunala.

Göteborgs stads kulturförvaltning måste aktivt medverka till det som förr ofta talades om som folkbildning. Är det ett möjligt mål för den forna varvs- och industristaden att bli den stad i Sverige som har de mest "bildade" invånarna? Ja, varför inte! Universitetet har en viktig roll i detta, genom den så kallade tredje uppgiften.

Stadens museer och bibliotek har ett liknande uppdrag att förmedla kunskap och kompetens. Och även stora kulturhändelser som Göteborg

FOTO: BJÖRN TEGEMAN

Dans & Teater Festival inrymmer folkbildande delar, såsom seminarier och frukostsamtal.

Det saknas verkligen inte intresse från allmänhetens sida. Vetenskapsfestivalen är ett bra exempel på hur kunskap presenterad på ett intresseväckande sätt kan generera höga besöksiffror. Det är därför viktigt att samtalet mellan stadens institutioner och universitetet hålls levande. Det måste bli ett ökat utbyte av kompetens och erfarenheter.

Staden med alla dess verksamheter utgör ju också den praktik som universitetet behöver.

De konstnärliga högskolorna har genom sin fysiska närvaro i den centrala staden bidragit till att förändra det göteborgska kulturlivet och berikar det med konserter, teaterföreställningar och konstutställningar.

Arbetet med den tyska barockorgeln i Örgryte nya kyrka är ännu ett bra exempel på hur man genom ett banbrytande forskningsarbete gett Göteborg en unik tillgång, som kommer att glädja göteborgarna men också locka besökare från när och fjärran.

Kulturförvaltningen har nyligen inrättat en tjänst som forskningsledare. Vi vill utveckla relationerna till universitetet och skapa ett incitament för intensivare forskning inom framför allt museerna, men också inom det fria kulturlivet eller barn- och ungdomskultur.

Vi kommer att arbeta aktivt för fler doktorander, fler praktikplatser och fler forskningsprojekt. Det är viktigt för den framtid vi håller på att forma för våra institutioner och den övriga kulturverksamheten, samt en bra grund för kvalitet och förnyelse.

Så förhoppningsvis står vi inför ett långt och fruktbart samarbete under de kommande åren.

CHRISTINA HJORTH
Förvaltningschef
Göteborgs stads kulturförvaltning